

Uyuşturucu Madde Kullanımının Nedenleri ve Bağımlılık Oluşum Sürecinde İletişimsel Yaklaşımların Rolü ve Önemi: Polis Kayıtları Üzerinden Olgusal Bir İnceleme

Causes of Drug Use and the Role and Importance of Communicative Approaches during the Addiction Period: A Case Study through Police Records

Atalay BAHAR¹

¹PhD, Istanbul Provincial Police Department, Istanbul, Turkey

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Atalay Bahar,
İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü, İstanbul,
Türkiye
E-posta/E-mail: atk199@hotmail.com

Geliş tarihi/Received: 31.08.2018

Kabul tarihi/Accepted: 09.11.2018

Atıf/Citation: Bahar, A. (2018). Uyuşturucu madde kullanımının nedenleri ve bağımlılık oluşum sürecinde iletişimsel yaklaşımların rolü ve önemi: Polis kayıtları üzerinden olgusal bir inceleme. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, 55, 1-36.

<https://doi.org/10.26650/CONNECTIST2018-0032>

Öz

Uyuşturucu madde kullanımı, tüm dünyada topluma zarar veren, en büyük tehdit unsurlarından biri hâline gelmiştir. Bu maddelerin yasadışı yollarla üretimi, dağıtımı ve tüketiminin önüne geçmek için büyük bir mücadele verilmektedir. Kullanımı, psikolojik ve fizyolojik olarak hızlıca bağımlılığa dönüşmektedir. Bağımlılık, bireylerin zarar gördüğünü bilerek kullanıma devam ettiği ve sürekli dozunu arttırmak zorunda kaldığı, karşılığında hukuki müeyyideler olan bir hastalık hâlidir. Uyuşturucu ile mücadelede hukuki düzenlemelerin ve kolluk kuvvetlerinin etkisi oldukça büyüktür. Ancak bu mücadelede temel faktör, toplumu uyuşturucu maddelerden uzak tutabilecek yolları araştırmak ve kullanımını engellemek için gerekli tedbirleri almaktır. Konunun iletişim paradigması ile ele alınması bu mücadelenin en temel hareket noktalarından birini oluşturmaktadır. Uyuşturucu maddelere karşı bilinçlendirme ve bireylerarası iletişim ailede başlayıp, sosyo-kültürel çevrede devam etmektedir. Gerek aile ve gerek yakın çevre ilişkilerinde yaşanan iletişimin düzeyi ve niteliği, uyuşturucuya erişim ortamına ve eğilimine sahip bireyler için teşvik edici bir faktör olmaktadır. Uyuşturucu madde suçlarında ve yakalanma oranlarında, istatistiki olarak anlamlı bir büyüme görülmektedir. Özellikle internet ortamında çocukları ve gençleri özendiren birçok haber, oyun, görüntü ve benzeri unsurlar bulunmaktadır. Gerek bu tür platformlar, gerek aile ve gerekse yakın çevre etkisi ayrıntılı bir biçimde incelenmeyi gerektirmektedir. Uyuşturucu maddelerden korunma ve mücadelede aile ile iletişim ile rol model iletişimi önemlidir. Bu makale, kapsamında söz konusu sorunsaldan hareketle; polis sorgulamalarında kendileriyle yüz yüze derinlemesine görüşme yapılmış 24 uyuşturucu kullanıcılarından elde edilen veriler alan çalışması olarak değerlendirilmiştir. 24 derinlemesine görüşmeden elde edilen veriler, uyuşturucu madde kullanımına yönelim nedenleri, ailevi, rol modellere öykünme, arkadaş ortamı, sosyal çöküntü, eğlence amaçlı, merak,

hastalık bahanesi ve sosyal medya/internet üzerinden kolay erişim olarak sıralanabilecek sekiz ana başlık altında kategorisel analizle çözümlenmiştir. Olguların ifadesel çözümlenmesinden elde edilen analize göre, bu nedenler arasında en çok öne çıkanın ise ailevi nedenler olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uyuşturucu maddeler, bağımlılık, iletişim, aile, derinlemesine görüşme

ABSTRACT

Drug use has become one of the biggest threats of harm to societies all over the world. There is currently a significant effort to prevent the illegal production, distribution, and consumption of these substances. Its use rapidly develops into a psychological and physiological dependence. Addiction is a condition where individuals continue using a substance despite knowing the risks involved and where they feel a need to increase their continuous dosage, all of which have legal consequences. The effects of legal regulations and law enforcement officers are reasonably significant in the fight against drugs. However, the main factor in this fight is to investigate ways of keeping society away from drugs by taking the necessary measures to prevent drug use. Addressing the

subject through the communication paradigm is one of the main points of this struggle. Drug awareness and interpersonal communication begin in the family and continue into the socio-cultural environment. The level and nature of communication in both the family and the close environment are influencing factors for individuals who have drug dependencies. Drug offenses and rates of seizures have shown a statistically significant increase. In the online environment, in particular, children and youngsters are surrounded by news, games, images, and other elements that encourage drug use. Such platforms, as well as family and immediate environmental impacts, require a detailed examination. Family communication and role model communication are important methods to fight and prevent illegal drug use. The data obtained from 24 in-depth interviews indicate that the reasons for the trend towards drug use are: family, an emulation of role-models, friendship groups, social collapse, entertainment, curiosity, illness, and social media/easy access over the internet. According to the analysis obtained from verbal examinations of cases, the most prominent among these causes was the family-related cause.

Keywords: Drugs, addiction, communication, family, depth interview

EXTENDED ABSTRACT

Today, the phenomenon of the fight against drugs is becoming an important issue in Turkey, as is the case all over the world. Drugs adversely affect the lives of individuals by initially giving pleasure, then becoming a habit, and finally by making people addicted and causing family-related and social damage. In both reactive and proactive approaches, the main duty of law enforcement officers is to prevent drug possession, use, and trafficking, while bringing those responsible to justice. However, a more rational approach is to tackle drug trafficking with multidimensional methods and the dedicated involvement of stakeholders.

Considering the deductive method, the number of drug crimes is observed to have increased in our country for years. In the ten year period between 2006 and 2016, the number of people who have gone to court regarding drugs in our country is approximately 11,000; while in 2016, this number reached about 693,000. In 2017,

35,000 individuals were prosecuted in Istanbul for crimes related to drug possession and use. The most striking feature of the data is that approximately 16,450 people have committed this crime, with a large proportion (47%) in the 16–25 age range. Statistical ratios indicate that young people are used at the forefront of the dissemination and trafficking of drugs.

Regarding the process of substance abuse, the first step involves behavioral curiosity and experimentation. When curiosity wins out over fear, the individual decides to try the substance. There is a significant and strong relationship between substance use/addiction and the personality structure/psychological states of individuals. A feeling that thoughts are not shared sufficiently within the family, that control mechanisms are not formed or are perhaps too rigid, inconsistencies in behavioral patterns, and overall blockages in communication channels are dragging adolescents and young people to places where drugs are found.

In interviews about drug addiction, the circle of friends appears to be a determinant in the steps of demonstrating, encouraging, and initiating drugs. Of the 1453 individuals interviewed, approximately 68% (985) accounted for the negative environment of their friends due to their tendency to use drugs, which then led to their use and dependency.

The use of effective communication methods in the fight against drugs constitutes the main scope of this study. In the literature review and drug addiction interviews, important data about the addiction process and its causes has been acquired. Communication paradigms affecting the statistical results of these data have been determined. As the basic structure and functions of life are formed within the family, communication within the family is considered as the first communication model in the fight against drugs. In social communication, the interaction of individuals with their socio-cultural environment and the codes of behavior within the context of drugs are mentioned. Role model communication focuses on the influence of parents as positive role models in keeping children away from drugs.

In this study, data obtained from 24 drug users, interviewed face to face in police investigations, was evaluated as field studies. These in-depth interviews were analyzed by categorical analysis under eight main headings, which can be listed as: family, role models, emulation, friend environment, social collapse, entertainment,

curiosity, disease prevention, and easy access to social media/internet. According to the analysis obtained from a verbal examination of the cases, the most prominent among these causes was the family-related cause.

One of the factors that lead to drug use in these cases concerns the behaviors and direction of family members who are seen as role models. Curiosity is also a leading topic among the reasons for drug use, and in some cases, it is stated that drugs are used to contribute to fun. Social collapse and psychological problems are among the strong reasons for an orientation towards drug use among these cases.

The desire to integrate into the environment of friends, to trust and not refuse a friend who directs the individual toward drug use, makes the friendship environment decisive. Using drugs to relieve pain or to relax is another one of the reasons found in these cases, and drug trafficking through social media and the internet is yet another reason that facilitates the supply of drugs and increases its use and addiction.

One of the most important pieces of information that will contribute to the fight against drug use is an understanding of what led individuals to use drugs. For this reason, it is of great importance that drug addicts express these events firsthand. It is clear that the conclusions drawn from these statements would greatly contribute to the fight against drugs as mentioned in the study.

GİRİŞ

Organize ve sınır aşan özelliği bulunan uyuşturucu madde suçlarına karşı, kanunların uygulanması ve kolluk kuvvetlerinin etkinliği çok önemli yer tutmaktadır. Reaktif ve proaktif yaklaşımlarla; uyuşturucu bulundurulması, kullanılması, ticaretinin engellenmesi ve sorumluların adaletin önüne çıkarılması kolluğun asli görevidir. Uyuşturucuyla mücadeleyi çok boyutlu yöntemler ve paydaşların özverili katılımı ile ele almak daha rasyonel olacaktır. Çünkü bugün dijital ortamdaki gelişmeler, daha önce gerçekleştirilemeyen birçok illegal aktiviteye olanak sağlamaktadır. İnternetin ortaya çıkardığı kontrolsüz çoklu sanal ortam ve sosyal medyanın suiistimali ile uyuşturucu maddeler özendirilmekte ve pazarlanabilmektedir. Hukuki yaptırımların yanı sıra uyuşturucu ile sosyo-psikolojik ve sosyo-kültürel düzlemdeki mücadelede, iletişim modelleri öne çıkmaktadır.

Bağımlılık sırası ve sonrasında ortaya koyulan hukuki, tıbbi, sosyolojik ve psikolojik çabalar da tıpkı kolluk yakalamaları gibi çok önem arz etmektedir. Ancak bağımlılık öncesi olarak tanımlanan evrede sağlıklı ve başarılı iletişim çalışmaları, diğer iki evrenin oluşumunu da engellemektedir. Bu evredeki başarısızlık ise domino etkisi yaratarak suç işleme ve bağımlı olma potansiyelini arttırmaktadır. Rol modeller ile ailede başlayarak, okul ve toplumsal yaşamda devam eden sürekli iletişim, uyuşturucuya karşı tutumlar geliştirmeye yardımcı olmakta ve travmatik durumların oluşmasını engellenmektedir.

Uyuşturucu Madde Suçları ve Bağımlılık

Uyuşturucu maddeler; merkezi sinir sistemini doğrudan ya da dolaylı etkileyerek, bireyin fiziksel ve ruhsal dengesini bozan, vücut bütünlüğünü önemli bir biçimde tahrip eden doğal veya sentetik maddelerdir. Uyuşturucu maddeler bireyin sinir sistemine, keyif verecek yönde etki yapmakta, birey bu etkileri bir süre geçtikten sonra, uyuşturucu maddeyi almadan yapamaz hale gelmektedir (Dönmezer, 1987, p. 457). Kullanılması, bulundurulması ve satışı kanunlarca yasaklanan uyuşturucu maddeler, literatürde narkotik ve psikotrop madde olarak da tanımlanmaktadır. Yunanca uyku anlamındaki "narke" sözcüğünden gelen ve İngilizce'ye "narcotic" olarak geçen uyuşturucu sözcüğü; uyuşturma özelliği olan, uyuşturan, duymaz hale getiren, fiziksel ve ruhsal bağımlılığa yol açan, kişisel, toplumsal, ekonomik ve sosyal yönden çöküntü oluşturan, bağımlılık yapıcı maddeleri ifade etmektedir

(Salmaner, 2003, p. 135). Dünya Sağlık ¼rg¼t¼ (WHO) tarafından yapılan uyuşturucu madde tanımı ise; “bitkisel k¼kenli veya sentetik olup, fiziksel veya ruhsal, bağımlılığa yol a¼an ve tutku yaratan b¼t¼n maddeler uyuşturucu madde sayılır” şeklindeir (Ka¼ak¼ılık ve Organize Su¼larla M¼cadele Daire Başkanlığı [KOMDB], 2007, p. 18).

Uyuşturucu maddeler bireylerin yaşamlarını olumsuz etkilemekte, bařlangı¼ta keyif vererek alışkanlık yapmakta, devamında ise kişileri bağımlı hale getirmekte, ailesel ve toplumsal telafisi g¼ç zararlar meydana getirmektedirler. Uyuşturucu maddeler alındığında, merkezi sinir sistemi etkilendiğinden bireyin t¼m v¼cut fonksiyonlarını bozmakta ve bağımlılık oluşturmaktadır (Solmaz & Okumuş, 2015, p. 347). Ayrıca bu maddeler bireylerin psikolojilerini derinden etkileyerek, duygularını, d¼ř¼ncelerini, davranışlarını olumsuz y¼nde değiştirmektedir (Taylan & Gen¼, 2017, p. 181). İnternet teknolojilerinin gelişimi, uyuşturucu maddelerin teminini kolaylaştırmakta ve kullanımını ¼zendirmektedir. Narkotik maddelerin her ¼eřit zararından vatandaşlarını korumak i¼in devletler, global d¼zeyde m¼cadele alanları oluşturmak zorunda kalmaktadırlar. Bu doğrultuda T¼rkiye ulusal, b¼lgesel ve k¼resel d¼zeydeki t¼m ¼abaları desteklemekte ve iş birliğine y¼nelik anlaşmaları imzalamaktadır (T¼rkiye Cumhuriyeti Dışışleri Bakanlığı, 2018).

şekil 1’de g¼r¼leceđi ¼zere, 2006 ile 2016 yılları arasındaki on yıllık s¼re¼te ¼lkemizde uyuşturucu ile ilgili hakkında adli işlem yapılan şahıs sayısı yaklaşık 11.000 iken, 2016’da bu sayı yaklaşık 693.000’e ulaşmıştır. Ayrıca verilere g¼re tedavi ve denetimli serbestlik kararlarının 2006 yılından 2014 yılına kadar bir artış eğiliminde olduğu, 2014 yılından itibaren ise bir azalma eğiliminde olduğu izlenmektedir. Uyuşturucu ile m¼cadele ¼alıřmalarının ivme kazandığı 2014 yılından itibaren veriler değerlendirildiğinde 2014 yılında 167.186, 2015 yılında 146.278 ve 2016 yılında 98.215 şeklinde giderek azalan ¼l¼ekte tedavi ve denetimli serbestlik kararı alınmıştır (T¼rkiye Halk Sağlığı Kurumu [THSK], 2017, p. 126). Benzer şekilde uyuşturucu maddelerin, adet ve kilogram cinsinden yakalama hacminde de y¼kseliř g¼zlenmektedir. şekil 2’de 2014-2016 yılları arasında ¼l¼e genelinde yakalanan uyuşturucu miktarlarının adet cinsinden dağılımlı g¼r¼lmektedir. Buna g¼re, 2014-2016 yılları arasında ¼l¼e genelinde 31.376.611 adetle en az 2014 yılında, 104.811.589 adetle en fazla 2016 yılında uyuşturucu yakalanmıştır (THSK, 2017, p. 135). şekil 3’te 2014-2016 yılları arasında ¼l¼e genelinde yakalanan uyuşturucu miktarlarının kilogram cinsinden dağılımlı g¼r¼lmektedir. Buna g¼re, 2014-2016 yılları arasında

ülke genelinde 67.738 kilogramla en az 2015 yılında, 155.849 kilogramla en fazla 2016 yılında uyuşturucu yakalanmıştır (THSK, 2017, p. 135). Şekil 4'te görüldüğü gibi, 2017 yılında uyuşturucu madde bulundurma ve kullanma suçlarından, İstanbul'da 35.000 şahıs hakkında adli işlem yapılmıştır. Verilerin en dikkat çekici özelliği, 16-25 yaş aralığında bulunan %47 gibi büyük bir oranda, yaklaşık 16.450 şahsın bu suç işlemiş olmasıdır. Grafikte göze çarpan bir başka önemli husus da uyuşturucu madde bulundurma ve kullanma suçlarının, yaklaşık %85'i 16-35 yaş grupları tarafından işlenmiş olmasıdır. Şekil 5'te 2017 yılında uyuşturucu madde ticareti ve satıcılığı yapma suçlarından, 9000 şahıs hakkında adli işlem uygulanmıştır. İstatistiksel verilere göre 2017 yılında bu kapsamdaki suçlar, İstanbul'da çoğunlukla 11-30 yaş aralığındaki şahıslarca işlenmektedir. Ayrıca uyuşturucu madde ticareti ve satıcılığı suçlarının, yarısında fazlası 16-25 yaş aralığındaki grup tarafından işlenmektedir. Her iki istatistiki veri ele alındığında; İstanbul ilinde uyuşturucu madde bulundurma, kullanma ve ticaretini yapma suçlarında genç nüfus aktif bir rol oynamaktadır. Bir başka değişle 2017 yılında, uyuşturucu madde suçları ile ilgili büyük ölçüde Türk Ceza Kanunu'nun 188. ve 191.maddelerinden adli işlem yapılmıştır.

Kullanılan uyuşturucu maddeye fizyolojik ve psikolojik bağımlılık gösteren kişinin, bireysel, toplumsal ve mesleki yaşamının kötüleşmesi şeklinde ortaya çıkan, madde kullanımı rahatsızlığına uyuşturucu madde bağımlılığı denilmektedir (Budak, 2000, p. 494). Bağımlılık, vücudun bir ya da birden çok işlevini olumsuz yönde etkileyen maddelerin kullanılması, bundan dolayı zarar görüldüğü hâlde bu maddelerin kullanımının bırakılmamasıdır. Başka bir bakış açısıyla bağımlılık, kişinin zarar görmesine rağmen madde kullanımına devam etmesi, kullandığı maddeyi uzun süre bırakmaması, sürekli madde arayışı içinde olması, kullandığı uyuşturucu maddeyi giderek arttırması ile ortaya çıkan komplikasyonlardır (Ögel, Taner, & Yılmazçetin, 2003, p. 28). Bağımlılık nörolojik bir hastalıktır. DSM-V (American Psychiatric Association) Psikiyatrik Hastalıklar Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı'nda bağımlılığın tanı ölçütlerinden belirgin olanları "maddenin çoğu kez tasarlandığından daha yüksek miktarlarda madde alınması, kesildiğinde ya da azaldığında ruhsal ve fiziksel yoksunluk sendromlarının ortaya çıkması, maddeyi sağlamak için uzun zaman dilimlerinin ayrılması, uyuşturucu madde bağımlılığı nedeniyle, sosyal, iş ve kişisel aktivitelere ayrılan zamanın azaltılması veya aktivitelerden tamamen uzaklaşması, psikolojik ve fiziksel sorunların ortaya çıkmasına ya da artmasına rağmen uyuşturucu madde kullanımına devam edilmesi" (Ersöğütçü, 2015, p. 6) şeklinde ifade edilmektedir.

Türkiye genelinde son yıllarda yakalanan madde ve şahısların yükselen istatistiksel verileri irdelendiğinde, kolluk kuvvetlerinin başarısı ön plana çıkarken, bir yandan da uyuşturucu madde suçlarının yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir. Birçok suç örgütü uyuşturucu madde suçlarını bizatihi işlemekte ya da uyuşturucu maddeleri, suç organizasyonlarında araç olarak kullanmaktadır. Uyuşturucu suçlarının işlenişindeki bu karmaşık yapı sosyal yaşama önemli ölçüde zarar vermekte, bağımlı sayısını arttırdığı için vatandaşlarımızda, aile ve çocukları için endişe oluşturmaktadır. Toplum dokusunda oluşturduğu derin yaralar nedeniyle ülkemizin en önemli gündem maddeleri arasında yer alan uyuşturucu madde sorununa karşı, suç ve suçlu profilleri çıkarılmakta, risk analizi yapılmakta ve suç potansiyelleriyle kapsamlı mücadele yöntemleri geliştirilmektedir. Bu çerçevede demografik yapısı, fiziksel ve sosyo-kültürel özellikleriyle ülkemizin önemli şehirleri arasında bulunan İstanbul'da, 2017 yılı içerisinde meydana gelen uyuşturucu madde suçları örnek olarak ele alınmaktadır.

Uyuşturucu Madde Bağımlılığının Oluşma Nedenleri

Bağımlılığın temel bileşenleri birey, sosyal çevre ve uyuşturucu maddelerdir. Bu bileşenlerin, birbirlerini olumsuz etkilemeleri, uyuşturucu bağımlılığının temel etkenleri olarak kabul edilmektedir. Bağımlılığın birincil unsuru, öncelikle korku, agresyon, sıkıntı, üzüntü, yalnızlık vb. gibi duyguların ve yaşamda karşılaştığı zorlukların üstesinden gelemeyen, çözümü uyuşturucuda arayan bireyin kendisindedir. İkinci faktör, olumlu ve olumsuz yönleriyle içten dışı doğru genişleyen, aile, akraba, arkadaşlıklar, okul, yaşanan ortam, kapsayan sosyal çevredir ("Ne yapmalı...", b.t). Uyuşturucu maddeye ulaşmadaki kolaylık ya da zorluk ile kullanma süresi de üçüncü bağımlılık kriteridir. Uyuşturucu maddeye kolay erişim bağımlılık sürecini hızlandırmaktadır. Bireyler bağımlı olabileceğine ihtimal vermeden, kendini kontrol edebileceği inancı ile madde kullanmaya başlamakta fakat neticede bağımlı hale gelmektedirler ("Lara Psikiyatri...", 2018). Çünkü bağımlılık madde kullanımının kaçınılmaz sonucudur. Uyuşturucu madde kullanan herkes bağımlı olabilmektedir. Bireyler bağımlı olduğunun farkına varamamakta ve farkına vardığında ise çok geç kalmaktadırlar.

Merak ve İlk Deneme

Madde kullanımı toplumun, özellikle gençliğin en ciddi sorunlarından birisi hâline gelmektedir. Madde kullanımının meydana getirdiği zararlar ve madde kullanımı

dolayısıyla ölümler medyada oldukça sık yer bulan haberlerdir (Yıldırım, 1997, p. 147). Madde bağımlılığı sürecinde ilk adım merak etme ve deneme davranışıdır. Maddenin denenmesine kadar bireyde merakın yanı sıra maddenin etkilerine yönelik korku da mevcuttur. Merakın korkuyu yenmesi ile birey ilk denemeyi gerçekleştirmektedir. Madde kullanımı ve bağımlılığıyla ilgili bireyler ile gerçekleştirilen görüşmelerde, uyuşturucu maddeye ulaşma ve buluşma nedenleri arasında merak unsurunun oldukça öne çıktığı gözlenmektedir. 1453 birey ile yapılan uyuşturucu madde konulu görüşmelerde, yaklaşık %16'lık dilime tekabül eden 231 kullanıcı, karşı koyamadıkları merak duygusu nedeniyle uyuşturucu maddeleri denedikleri görülmektedir.

Psikolojik Nedenler ve Kişilik Özellikleri

Madde kullanımı ve bağımlılığı ile bireylerin kişilik yapıları ve psikolojik durumları arasında yakın bir korelasyon bulunmaktadır. Genetik faktörlerin etkisindeki bireyde bağımlılık eğilimi, bu davranışlarına bir yön vermek, huzur aramak nedenleri ile ortaya çıkabilmektedir. Aşırı tepkisellik, sinirlilik, hırçınlık, saldırganlık gibi davranışları olan bir bireyin genellikle, sıkıntı verici olaylarla baş edebilme gücü düşüktür. Yatıştırıcıya ihtiyaç duyduğu için, uyuşturucu maddelerin vereceğini zannettiği huzuru bulmak için madde almaya başlayabilmektedir (Madde bağımlılığının nedenleri nelerdir, 2016). Toplumun insanı yalnızlaştırması, sevgisizlik karşısında insanın duyduğu kaygı, onu uyuşturucu madde kullanımına itmekte ve yaşamla ancak bu yolla başa çıkabileceğini düşünmeye itmektedir (Erbay, Oğuz, Yıldırım, & Fırat, 2016, p. 598).. Yaşadığı duygulardan kaçınmak ya da bunlarla başa çıkabilmek amacıyla uyuşturucu maddeye başvurabilmektedir. Düşük engelleme eşiği uyuşturucu madde kullanımında bir başka önemli etmendir. Engeller ve sorunlar karşısında kolaylıkla kırılan ve olumsuz duygular yaşayan bireyler bu özelliklerinden dolayı daha fazla engellenme yaşamaktadırlar (Ögel, 2001, p. 62). Erken çocukluk döneminde öfkeli, sinirli olan, erken yaşlarda davranış sorunları yaşayan bireylerde madde kullanımı görülmektedir. Diğer taraftan içine kapanık, duygularını ifade etmekte güçlük çeken, kendini ortaya koyamayan gençlerde madde kullanımı ve bağımlılık riski yine yüksektir. Doğal yaşam becerileri eksik olan kişilerde madde kullanımı daha yaygın olarak görülmektedir. Sorun çözme yetisi düşük olan, dürtülerini ve öfkesini kontrol edemeyen, stresle başa çıkmakta zorluk çeken, çevre baskısına karşı koyamayan kişiler daha riskli grup içerisinde bulunmaktadır (Batem, 2018). Başarısız okul hayatı ile birlikte tehlikeli davranışlar sergileyen ergenler maddeye eğilim göstermektedirler.

“Kişisel sorunlar, eğlence amaçlı nedenler ve diğer nedenler” 1453 birey arasında yaklaşık %9’a karşılık gelen, 133 birey tarafından doğal ve sentetik uyuşturucu maddelere başvurmada önemli başlıklar olarak göze çarpmaktadır. Bununla birlikte sorunları ile başa çıkabilen, yakın ve uzak çevresi ile olumlu ilişkiler tesis eden, öğrenim döneminde başarılı olan bireylerin uyuşturucu maddelere eğilimi görece daha az olduğu görülmektedir. 1453 birey arasında üniversite eğitilmiş uyuşturucu maddelere başvuran birey oranı yaklaşık %6 ile 84 kişidir. %94’lük dilimde ise okuyamaz olmayan, ilköğretim ve lise düzeyinde eğitilmiş bireyler bulunmaktadır. Bir başka ifade ile bireysel eğitim düzeyi düştükçe, uyuşturucu maddelere yönelimde artış gözlenmektedir. Görüşülen 1453 birey arasında; lise %20, ilköğretim %67 olmak üzere, toplamda %87 oranla 1317 kişinin en az bir defa uyuşturucu madde kullandığı görülmektedir. Oldukça farklı ruhsal ve fiziksel değişimler geçirmekte, maddeye ulaşamadığı zaman yoksunluk sendromu yaşamaktadırlar. Madde kullanımı birçok hastalığa zemin hazırlamaktadır. Bu hastalıkların çoğu kronikleşmekte, bireyler istese de artık geri dönüş oldukça güçleşmektedir (Yıldırım, 2015, p. 45).

Aile İçi Sorunlar

Uyuşturucu madde bağımlılığının toplumun en küçük sosyolojik birimi olan aile üzerindeki etkisi, toplumun üzerindeki etkiyi ortaya koymasından önemli bir kriterdir. Aile ve aile özellikleri uyuşturucu madde kullanımında önemli bir role sahiptir (Ögel, 2002, p. 11). Öte yandan bağımlılıktan en çok etkilenen müessese olduğu gibi, bağımlılıkla mücadelede ödev ve sorumlulukları olan toplumun yapı taşı da ailedir. Aile, yaşayan ve gelişen bir sistemdir. Aile içinde görülen rol, davranış ve tutumlar, sistemin sürekliliğini, işlevselliğini temsil etmektedir (Tamar, Ögel, & Çakmak, 1997, p. 9). Antisosyal kişilik bozukluğu bulunan, madde kullanan veya alkolik olan ebeveynlerin çocukları, madde kullanımına ve bağımlılığına daha yatkındırlar (Rosenberg, 1971, p. 469). Bunun yanında huzursuz ortamda büyüyen veya parçalanmış ailelerin çocuklarında, maddeye giden yolun kıaldığı görülmektedir. Bu majör sorunların dışında; ailede duyguların, düşüncelerin yeterince paylaşılmaması, denetim mekanizmalarının oluşturulmaması ya da çok katı oluşturulması, davranış modellerindeki tutarsızlıklar ve iletişim kanallarındaki tikanlıklar, ergenleri ve gençleri madde bulan mecralara doğru sürüklemektedir. Uyuşturucu maddeye yakınlaşma nedenleri arasında; bireylerin başa çıkamadıkları ailevi sorunlar ve yaşadıkları sosyal çevrenin madde kullanımına yatkınlığı oldukça önemlidir. Uyuşturucu madde bağımlılığı kapsamında, 1453 birey ile yapılan

görüşmede ailevi sorunlardan dolayı uyuşturucu maddeye başlayanların yaklaşık oranı %7'dir. 1453 bireyin 104'ü, çözmekte güçlük çektiği ailesel sorunlar nedeniyle uyuşturucu maddelere eğilim göstermektedir. Ebeveyn eğitim düzeyleri de çeşitli nedenler ile uyuşturucu madde kullanmaya başlayanlar bireyler üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Ailelerinin eğitim düzeyi üniversite olan uyuşturucu madde kullanıcılarının, 1453 görüşme yapılan birey arasında yaklaşık oranı yalnızca %2 ile 26'dır. Okur-yazar olmayan ailelerin çocuklarında uyuşturucu kullanım oranı yaklaşık %27 iken, ilköğretim düzeyinde eğitim almış ailelerin çocuklarında yaklaşık %64 ve lise eğitilmiş ailelerin çocuklarında yaklaşık %6 oranındadır. Okur-yazar olmayan ailelerden, üniversite seviyesinde eğitim almış ailelere doğru eşit düzlemde bakıldığında, eğitim düzeyi artan ailelerin çocuklarında, oransal olarak uyuşturucu madde kullanımının azaldığı gözlenmektedir.

Arkadaş ve Akran Etkisi

Bağımlılık oluşumunda arkadaş ve akran grubuna bağlı etkenler arasında en önemlisi, bireyin arkadaş grubunda madde kullanılması ya da madde kullanan birini olmasıdır. Arkadaş grubunun madde kullanımı ile ilgili tutumları bireyin madde kullanmasında rol oynamaktadır. Arkadaşları madde kullanan bir kişinin madde kullanması beklenebilir bir durumdur. Aidiyet duygusu ile arkadaş grubuna bağlılık ve yönelmenin fazla olduğu bireylerde madde kullanımı daha sık olarak görülmektedir (Ögel, b.t.). Özellikle ergenlik döneminde arkadaş-akran çevresinin, madde kullanmaya başlamada etkin rol oynadığı bilinmektedir (Karataşoğlu, 2012, p. 326).

Uyuşturucu madde bağımlılığı ile ilgili gerçekleştirilen görüşmelerde, uyuşturucuya eğilim gösterme, özendirme ve başlatma adımlarında arkadaş çevresinin belirleyici olduğu görülmektedir. Başka bir neden olmasa da sadece uygun olmayan arkadaş ve akran çevresinin, uyuşturucuya giden yolu kısaltabileceği gözlenmektedir. 1453 bireyin yaklaşık %68 oran ile 985'i uyuşturucu maddeye eğilimlerinden, kullanmalarından ve bağımlı olmalarından olumsuz arkadaş çevresini sorumlu tutmaktadır. Görüşme içeriğinde uyuşturucu maddelere yönelme nedeni olarak gösterilen, diğer 5 kriterin yaklaşık toplam oranı %32'dir. Ayrıca uyuşturucu maddeleri arkadaş vasıtasıyla elde etme yolu, yaklaşık %23 oran ile bütün içerisinde 331 kullanıcıyı işaret etmektedir.

Gençler; görece toplumsal, biyolojik ve psikolojik özellikleri nedeni ile tüm dünyada risk grubu olarak ele alınmaktadır. İnsan yaşamının en dışa açık, fırtınalı ve önemli evresi

olan ergenlik d¼nemi yapısı itibariyle çocuk için pek çok zararlı etkiye de açıktır (Bozkurt, 2015, p. 60). Arkadaş gruplarının etkisi, kendini kanıtlama çabası, ailenin olumsuzlukların farkına varmakta gecikmesi, ya da ihmalkâr tutumu, gençleri madde bağımlılığı gibi telafisi olmayan tehlikelerin kucağına itebilmektedir (Bozkurt, 2015, p. 59).

Sosyo-k¼lt¼rel Etkenler

İnsanlar madde bağımlısı olarak doğmamaktadırlar. Doğal olarak organizmalarının herhangi bir bağımlılık yapıcı maddeye gereksinimi yoktur. Yaşamlarının ileriki d¼nemlerinde uyuşturucu madde ile tanışabilmekte ve kullanabilmektedirler (¼gel, b.t.). Bu bağlamda insanların yaşadığı çevrenin uyuşturucu madde kullanımında önemli yer tuttuğu gözlenmektedir. Elde edilebilirlik parametresi bu aşamada öne çıkmaktadır. Bir maddenin bireylerin çevresinde bulunması madde kullanımını arttıran etmenlerden biridir.

Uyuşturucu madde olaylarında yer alan 1453 bireyden yaklaşık %54 oran ile 781'i uyuşturucu madde kullanıcısı iken, yaklaşık %41 oran ile 593'¼ uyuşturucu madde ticaretini yapmaktadır. Görüşme kapsamındaki bireylerin yarısından fazlası çeşitli faktörler ile uyuşturucu madde elde edebilmekte ve kullanmaktadır. Kabul edilebilirlik de başka bir etmen olarak öne çıkmaktadır. Bir toplumda madde kullanımı kabul gör¼yor ise, madde kullanan kişi sayısı da artmaktadır. Uyuşturucu madde kullanan 1453 bireyin yaklaşık %85 oran ile 1239'u, ilk denedikleri uyuşturucu maddenin esrar olduğunu belirtmektedirler. Madde kullanımına yönelik olumlu tutum geliştiren gruplar içerisinde bulunan kişilerde, madde kullanımı görece daha fazla olduğu bilinmektedir (Altun, 2014, p. 116). Diğer kullanıcılar, yeni başlayanlara uyuşturucu maddelerin kullanım şekillerini kolaylıkla öğretmektedirler. Madde kullanmayan bir birey, kullanan kişilerin grubuna girmeye, sosyal kabul ve destek görmeye çalışmaktadır.

Çoklu Sanal Ortamlar ve Sosyal Medya

İnternetin imkân sağladığı çoklu sanal ortamlarda, toplumu ve bireyleri uyuşturucuya özendirme çalışmaları yapıldığı gözlenmektedir. Genel olarak sosyal medya üzerinden uyuşturucu maddeler ile ilgili deneyim, fotoğraf ve video paylaşımı yapılmakta ve uyuşturucu madde pazarlanabilmektedir (Thanki & Frederick, 2016, p. 116). Uyuşturucu satışıının Instagram, Twitter, Facebook, Snapchat gibi sosyal medya uygulamaları üzerinden yapıldığına tanık olunmaktadır. Bunun yanında sanal

ortamlarda ve sosyal medya mecralarında “Narkomarketing” (Uyuşturucu Pazarlama) kavramının kullanıldığı görülmektedir. Çoklu sanal ortamlar, kullanıcıların anonimlik şemsiyesi ile gerçek kimliklerini gizleyerek, yakalanma korkusu yaşamadan suç işleyebilmelerine imkân sağlayan, kontrolsüz bir mecra hâline gelmektedir. Ülkelerin bakış açıları, hukuki norm ve düzenlemelerindeki farklılıklar, sosyal medya platformlarını denetimsiz bırakmakta, uyuşturucu madde satan sokak torbacılarını da sanal torbacılara dönüştürmektedir (“Uyuşturucu, artık...”, 2017). Başka bir önemli husus da internet vasıtasıyla ulaşılan oyunlar ile uyuşturucunun özendirilmesidir. Sanal ortamın mühendisleri, internet oyunları ile çocuk ve gençlerin bilinçaltılarına uyuşturucu maddeleri yerleştirmeye çalışmaktadırlar.

Bunun yanında günümüzde akıllı telefon kullanma yaşı düşerken, akıllı telefonlarda olmaması gereken uygulamalar artmaktadır. Ayrıca herhangi bir yaş sınırlaması olmadan internet üzerinden izlenebilen birçok dizilerde ve filmlerde, uyuşturucuyu normalleştiren ve sempati duyulmasını sağlayan özendirici içerikler bulunmaktadır (“Sosyal medyada...”, 2016).

Uyuşturucu Madde Bağımlılığının Engellenmesinde İletişimsel Perspektifler

İletişim zaman ve yer kısıtlaması olmadan ilişki kurmak, yardım etmek, ikna etmek, eğlenmek vb. gibi saiklerle gerçekleşen eylemleri içermektedir. İletişimin etkin olarak sürdürülmesi, bireylere birçok kazanım sağlamaktadır. Bunun yanında etkili iletişim bireylerin kişisel yaşam ilişkilerini iyileştirmelerine, sürdürmelerine ve sorunlarını çözmelerine yardımcı olmaktadır (Küçük, 2012, p. 5). Anne ve babanın aile içerisindeki iletişimi, çocukların hayattaki başarısını doğrudan etkileyen ölçütler arasında yer almaktadır. Sağlıklı ebeveynlerin yakın çevre iletişimi hakkındaki görüşleri de birbirlerinden farklıdır. Ebeveynler iletişim kurabilecekleri, endişe etmeyecekleri başarılı ve iyi akranlar ile çocuklarının arkadaşlık etmelerini istemektedirler (Nisbett, 2016, p. 54). Genel anlamda medya, yazılı ve görsel iletişim araçları ile toplumun büyük bir kesimine ulaşmaktadır (Mcquail, 1994, p. 7). Günümüzde gerçek ve sanal ortamlarda, bireyleri bağımlılığa sürükleyen sağlıksız ve zararlı iletişim örneklerine rastlanmaktadır.

Aile İçi İletişim

Aile, anne baba ve çocuklarının meydana getirdiği en küçük topluluktur. Aile çeşitli toplumsal sorunlardan etkilenen, aynı zamanda yaşanan toplumsal sorunların

çözümüne önemli katkı sağlayan bir müessesedir. Sağlıklı aile yapısı, iç dinamikleriyle hem kendi üyeleri hem de bulunduğu toplum açısından, denge ve güven unsuru olarak da karşımıza çıkmaktadır (Dilbaz, 2013, p. 4). Aile içi iletişimin temelinde ebeveynlerce oluşturulan kurallar bulunmaktadır. Çünkü kural olmayan ailede kaos yaşanmaktadır. Fakat kurallar anlaşılır ve uygulanabilir olmalıdır. Sağlıklı ailelerde bütünleştirici etkisi olan kurallara saygı duyulmaktadır (Ögel, 2018). Özellikle ciddi hastalıkların, ölümlerin yaşandığı kriz durumlarında, aile bütünleştirici iletişime çok ihtiyaç duymaktadır. Kriz dönemleri, aile içerisinde güçlü ve sağlıklı bir iletişim ile uyuşturucu tuzaklarına düşülmeden kolayca atlatılmaktadır. Aile içerisinde tüm bireylerin kanıksadığı yazılı olmayan kurallar bulunmaktadır. İnançlar, değerler, tutumlar ve uygulamalar aile yaşamı içerisinde önemli unsurlardır (Şanlı & Öztürk, 2015, p. 244). Uyuşturucu madde bağlamında da tehlike oluşturan sanal platformların zararlarından korunmak için çocuklar ve gençler, bu dönemlerini mutlak surette aile gözetiminde geçirmeleri gerekmektedir. Aile içerisinde etkili iletişim yöntemleri kullanılması, çocuğun sağlıklı gelişimi için oldukça önemlidir. Çünkü çocuklar ve gençler, aile etkileşimini sağlıklı ve uygun bulduklarında, kendilerini güvende hissetmekte, aile iletişimine gereken önemi vermektedirler (Yaman, 2014, p. 115). Aile içi iletişim parametrelerinden en başta geleni kuşkusuz etkin dinlemedir. Çocukları yargılamadan ve sözünü kesmeden dinlemek, çocuğun ebeveyne olan saygı ve güvenini artırmaktadır. Etkili iletişim kurduğunu düşünen çocuklar okul, çevre ve ev hayatı ile ilgili düşüncelerini dile getirmekten çekinmemektedirler (Graham-Clay, 2005, p. 126).

Toplumsal İletişim

Günümüzde teknolojik gelişmeler ile birlikte toplum yaşamında meydana gelen değişimler, sosyo-kültürel çevre algısına da etki etmektedir. Toplumsallaşma süreci ailede başlamakta, okul ve yakın çevre ile kurulan etkileşim ile devam etmektedir. (Ergenç & Yıldırım, 2007, p. 23). Gençlerin ve çocukların madde kullanımından uzak kalmak için; ihtiyaçlarının farkında olmaları, mantıklı seçimlerde bulunmaları, kendine güven duymaları ve grup baskısıyla doğru şekilde mücadele etmeleri gereklidir (Yeşilay, 2018). Yasak ve zararlı olan maddelerin kullanma biçimini, güven duyulan biri öğretebilmekte ve kullanmaya ikna edebilmektedir. Bu durumda iletişimin sonlandırılması ve net bir tavır ile "Hayır" kelimesinin kullanılması çok önemlidir. Çünkü istenmeyen taleplerle veya baskılarla karşılaşıldığında, karşı koyabilmek için "Hayır" sözcüğünü kullanmak, güvenli davranışın bir göstergesidir. Bu tekliflerin ısrarcı bir şekilde

devam etme ihtimali yüksek olduğundan, “Hayır” kelimesi güçlü bir şekilde tekrar edilmeli ve ortam terk edilmelidir. Madde kullanımı olumsuz sonuçlar doğuran bir risk alma davranışıdır (Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı, 2016). Bu açıdan riskli görülen kişiler, arkadaşlar ve ortamlardan uzak durmak, madde kullanımı ve bağımlılık riskinin dışında kalmayı sağlamaktadır. Gençlerin kendilerine güvenebilmeleri, kişilik sahibi olabilmeleri için, anne ve babaları olmadan yalnız başlarına hareket edebilecekleri alanlara ihtiyaçları bulunmaktadır. Gençler, toplum hayatı hızla değişen ve gelişen bir ortamda yaşamaktadırlar (Boyd, 2007, p. 139).

Rol Model İletişimi

Rol model, başkaları tarafından örnek alınan kişiler için kullanılan bir kavramdır. Ebeveynler çocuklarının hem kahramanları hem de rol modelleridir. Çocuklar kendileri için önemli olan bu kişilerin vizyonu doğrultusunda hayatı tanımlandırıp, değerlendirmektedirler (Kaya, 1997, p. 196). Çocuklar ve gençler zararlı etkisi kesin olarak kanıtlanmış olan sigara ve alkol gibi maddelerin, neden erişkinler tarafından kullanıldıklarını tam olarak kavrayamamakta, kendilerinde de benzer maddeleri kullanma düşüncesi oluşmaktadır. Ebeveynlerin bağımlılık yapan maddelere karşı sergiledikleri davranış modelleri, mantıklı uyarılarından çok daha etkin olmaktadır (İstanbul Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, 2018). Bu sebeple ebeveynler, sürekli izlendikleri bilinci ile tutum ve davranış geliştirmelidirler. Çocukların ve gençlerin kişiliklerinin oluşmasında, tüm ailede gerçekleştirilen özenli iletişim ve rasyonel davranışlar, büyük katkı sağlamaktadır. Model alma olgusu, çocukların ve gençlerin öğrenme şekillerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Ceran, 2015, p. 136). Rol model ebeveynlerin, kendi aralarındaki saygılı ve seviyeli tutumlarının yansımaları, çocuk ve gençlerde görülmektedir. Ters davranış şekilleri de ailede çok çabuk farkedilmektedir. Rol model iletişimde önemli bir husus da otorite, özgürlük dengesidir (“Kişiliğin en büyük...”, 2018). Aile büyüklerine karşı korku yada umursamazlık sebebiyle saygınlığını yitiren çocuk veya gencin, madde bulunan ve kullanılan ortamlara ulaşması daha kolay olmaktadır.

Kayıtsızlık gösterilen çocuk, sevgi ve aidiyet arayışıyla yanlış arkadaşlıklar kurabilmekte, zararlı alışkanlıklar edinebilmekte ve madde bulunan ortamlara girebilmektedir. Aşırı müdahalede bulunulan çocuk ise sürekli ebeveynin kanatları altında olduğundan zorluklar karşısında tavır geliştirememekte, aileye bağımlı hale gelmektedir (“Kişiliğin en büyük...”, 2018). Çocuğun kendisini himaye altına almak

isteyenlere karşı, bağımlılık geliştirme ihtimali bulunmaktadır. Bu zafiyet istismar edilebilmekte, çocuk uyuşturucu maddeler ile tanıştırlabilmektedir. Rol model kavramı davranışları örnek alınabilecek kişileri nitelemektedir. Rol model iletişimi ebeveynlerin birbirleriyle uzlaşmacı, paylaşımcı ilişkileri geliştirmeleri ve bunu çocuklarına aktarmaları ile gerçekleşmekte ve sürdür¼lmektedir (Baran, 2004, p. 34). Tüm bilimsel yaklaşımlar ve sosyolojik açılımlar aile hayatının sağlıklı devam ettirilmesi için ipuçları vermektedir. Aile, çocuk, sosyal çevre hakkında akademik çözümlerler yapılmakta, rol modellerin etkisi ortaya konmaktadır.

AMAÇ VE YÖNTEM

Amaç

Uyuşturucu maddelere başvurma nedenleri ve bağımlılık oluşum s¼recinde, iletişimsel yaklaşımların rol¼ ve önemi üzerine derinlemesine olgusal incelemelere dayanarak ortaya koymak, genel amaç olarak belirlenmiştir. Giriş bölümünde yer alan, uyuşturucu madde kullanımına yönelim nedenleri, sekiz ana başlık altında toplanarak araştırmanın alt soru c¼mleleri oluşturulmuştur. Bu doğrultuda araştırmanın alt amaç soruları aşağıda yer almaktadır.

1. Ailevi nedenlerin uyuşturucu maddelere başvurma ve bağımlılık oluşum s¼recinde, iletişimsel rol¼ ve önemi nedir ?
2. Aile bireyleri rol model olarak, uyuşturucu maddelere başvurma ve bağımlılık oluşum s¼recinde, iletişimsel rol¼ ve önemi nedir ?
3. Arkadaş ortamı, uyuşturucu maddelere başvurma ve bağımlılık oluşum s¼recinde, iletişimsel rol¼ ve önemi nedir ?
4. Sosyal medya ve internetten uyuşturucu maddelere ulaşabilme olanağı ve bağımlılık oluşum s¼recinde nasıl bir rol oynamaktadır ?
5. Sosyal çökünt¼ (depresyon), uyuşturucu maddelere başvurma ve bağımlılık oluşum s¼recinde etkin rol oynamakta mıdır?
6. Eğlence ortamı uyuşturucu maddelere başvurma ve bağımlılık oluşum s¼recinde, etkin bir rol oynamakta mıdır?
7. Merak duygusu, uyuşturucu maddelere başvurma ve bağımlılık oluşum s¼recinde, etkin bir rol oynamakta mıdır?
8. Hastalık bahanesi ile uyuşturucu maddelere başvurma ve bağımlılık oluşum s¼recini etkilemekte midir?

Yöntem

Makale kapsamında söz konusu alt amaç sorularından hareketle; polis sorgulamalarında kendileriyle yüz yüze derinlemesine görüşme yapılan 24 uyuşturucu kullanıcılarından elde edilen veriler, betimsel yöntemle çözümlenmiştir. Bu amaç çerçevesinde, öncelikle uyuşturucu madde kullanımı ve bağımlılığa ilişkin saptamalar yapılmaya çalışılmış, konunun literatürde ele alınışı ve tartışılmasına yer verilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Modeli

Betimsel yöntem çerçevesinde derinlemesine görüşmeden elde edilen veriler, uyuşturucu madde kullanımına yönelim nedenleri, ailevi, rol modellere öykünme, arkadaş ortamı, sosyal çöküntü, eğlence amaçlı, merak, hastalık bahanesi ve sosyal medya/internet üzerinden kolay erişim olarak sıralanabilecek sekiz ana başlık altında kategorisel analiz modellemesiyle çözümlenmiştir.

Katılımcılar

Polis kayıtlarında yer alan uyuşturucu kullanıcılarından verilerin toplanması hedeflenmiştir. Öncelikle 15.06.2014-17.10.2016 tarihleri arasında uyuşturucu madde suçlarından haklarında tahkikat yapılan, 1453 bireye yönelik Uyuşturucu Madde Bağımlılığı Görüşmelerinden yararlanılmıştır. Ancak bu çalışmanın ana eksenini oluşturan verilere ise, 26.06.2015-14.04.2018 tarihleri arasında polis kayıtlarına giren 24 uyuşturucu bağımlısı ile yapılan yüz yüze derinlikli görüşmeler neticesi ulaşılmıştır. Toplamda yirmi dört olgudan oluşan örneklem içinde; öğretmen, üniversite öğrencisi, şirket yöneticisi tekstilci, ticari araç sürücüsü, turizm sektörü çalışanı, oyuncu vb. farklı meslek gruplarından, farklı çevrelerden bireyler yer almıştır. Söz konusu araştırmada örneklem olarak nitelendirilen yirmi dört olgu, 2017 ve 2018 yıllarında vuku bulmuş olup, bu olgular ile yapılan derinlikli yüz yüze görüşmeler araştırmanın temel verileri olarak kabul edilmiştir.

Olgular uyuşturucu madde kullanan ve bağımlı olanların genel profilinin çıkarılmasına katkı sağlamaktadır. Bunun yanında olguların içeriğindeki; sosyopsikolojik faktörler, uyuşturucu maddeye başlama ve kullanma nedenleri, maddeye ulaşma yolları, madde kullanım sıklığı belirleyici unsurlar olarak araştırmada yer

bulmuştur. Derinlikli g¼r¼řme yapılan olgular belirtilen tarihler arasında rastlantısal olarak belirlenmişse de değişik yaş aralıkları, ailesel ve toplumsal yaşam parametreleri dikkate alınarak çalışmaya dahil edilmiştir. Buradaki temel d¼ř¼nce iletişimsel paradigmalardan uyuşturucu madde bağımlılığı ¼zerindeki etkisini ortaya koymaktır. Olguların uyuşturucu kullanma ser¼venleri, iletişimsel perspektiflerin ortaya konması açısından ¼nemlidir. ¼rneklem uyuşturucu madde kullanımıyla; aile, sosyal evre ve rol model etkileşimi arasındaki korelasyonu g¼stermektedir. Ayrıca uyuşturucu madde kullanımı ve bağımlılıkla m¼cadelede iletişimsel ipuçları elde etmeye imkan sağlamaktadır.

İşlem

Uyuşturucu kullanan bireylerin polise verdikleri ifadeler doğrultusunda ortaya konan çıkarımlar bu çalışmayı nitel bir araştırma kılarken; çıkarımları desteklemek için kullanılan numerik veriler ise araştırmaya nicel bir bakış açısı da katmaktadır. Toplam yirmi d¼rt uyuşturucu kullanıcısından oluşan bir ¼rneklem tasarlanan bu araştırmada, ifadelerden elde edilen veriler gruplandırılarak ¼z¼mlenmiř ve yorumlanmıştır. G¼r¼řmelerden elde edilen ifadeler ¼nce metinleştirilmiş, bu metinler araştırmanın sekiz ana başlık altına topladığı, uyuşturucu kullanma nedenlerinin her birinin ayrı ayrı arg¼mantasyonunda destekleyici arg¼manlar olarak kullanılmıştır. Bununla birlikte uyuşturucu madde bağımlılığı ile ilgili yapılan literat¼r taraması ve uyuşturucu madde bağımlılığı g¼r¼řmeleri ile bağımlılık s¼reci ve nedenleri hakkında ¼nemli verilere ulaşılmıştır. Bu verilerin istatistiksel sonuçlarına etki eden iletişim paradigmaları tespit edilmiştir. Uyuşturucu madde bağımlılığı aile içi iletişimi, toplumsal iletişim ve rol model iletişimi olmak ¼zere ¼ç temel iletişimsel perspektif kapsamında değerlendirilmiştir. İletişimsel perspektifler ile uyuşturucu maddelerle karşılaşmanın ve bağımlılığın engellenmesinde iletişim y¼ntemlerinin rol¼ ortaya konmuştur.

BULGULAR

Araştırmada, ifadelerinden yararlanılan yirmi d¼rt uyuşturucu kullanıcıları “olgu” s¼zc¼đ¼ ile sırasıyla aşağıda listelenmiş olup, ilgili oldukları başlıklar altında 1’den 24’e kadar “Olgu 1, Olgu 2, Olgu 3...” olarak numaralandırılarak bu “olgu” kodlarıyla kullanılmıştır.

Ailevi Nedenler

Uyuşturucu kullanımına yönlendiren sebeplerin başında ailevi nedenler gelmektedir. Çok geniş bir yelpazede değerlendirilebilecek olan ve olguların bir kısmında detaylarına girilmeyen ailevi nedenlerin içinde; olgular içerisinde bahsi geçen boşanma, ekonomik sıkıntı, aile içi huzursuzluk gibi durumlar öne çıkmaktadır.

2 yıl önce eşimden ayrıldım 1 çocuğum bulunmakta. Eşimle ayrı olduğum dönemde içinde bulunduğum sıkıntılar sebebi ile daha önceden kullanıp bıraktığım eroin maddesini tekrar kullanmak istedim. Daha önceden de Eroin maddesi kullandığımdan alınıp satıldığı yerleri biliyordum ticari taksiye binip satıcı şahsın yanına geldim. X şahıs Eroin maddesini bana verdi şahsa 50 TL para verdim şahıs yanımdan ayrıldı ve ardından siyah renkli bir araca binerek oradan uzaklaştı. O günden sonra uyuşturucu madde kullanmadım (Olgu 1-Matbaacı).

Ben normalde uyuşturucu madde bağımlısı değilim. Ancak yakalandığım gün bazı ailevi ve maddi sıkıntılarımdan dolayı uyuşturucu madde kullandım. Ben bu süre içerisinde uyuşturucu Esrar maddesi kullandım. Başka herhangi bir madde kullanmadım. Olay günü uyuşturucu madde satıldığını bildiğim yere gittim. Bir miktar para verdim. Maddeyi alınca oradan ayrıldım. Kısa süre sonra polisler beni durdurdu. Satın almış olduğum maddeyi buldular ve hakkımda polis merkezinde işlem yapıldı (Olgu 2-Satış Elemanı).

Yukarıda da bahsedildiği gibi, olguların bir kısmında da, ailevi nedenlerin detayına girmekten kaçınılmış, ailevi nedenler genel bir başlık olarak kullanılarak uyuşturucu kullanımına yönelten bir faktör olarak belirtilmiştir.

İnşaatta demir kaynak işleri yaparak geçimimi sağlıyorum. Başımdan geçen bir takım olaylar nedeni ile boşluğa düştüm ailevi sorunlar da eklenince içinde bulunduğum sıkıntılar sebebi ile uyuşturucu tablet kullanmak istedim. X isimli şahısla görüşüp bulunduğum yerin adresini verdim buluşma yeri ve zamanı kararlaştırdık. önünde buluştuk şahıslar beyaz renkli araçla gelmişlerdi. Araçlarının arka koltuğuna bindim. X isimli şahıstan 1 tane hap aldım üzerimde para olmadığından uyuşturucu hap karşılığında telefonumu şahısta rehin olarak bıraktım aldığım hapi orada hemen kullandım (Olgu 3-İnşaat İşleri Çalışanı).

Ben yaşadığım ailevi sıkıntılarımdan dolayı uyuşturucu Bonzai maddesi kullandım... Olay günü uyuşturucu madde satın almak amacı ile uyuşturucu madde satıldığını

bildiğim yere gittim. Burada X isimli şahısla buluştum, şahsa uyuşturucu madde satın almak istediğimi söyledim. Şahıs da kabul etti ve 10 TL para karşılığında uyuşturucu bonzai maddesi satın aldım. Bu alışverişten kısa bir süre sonra sivil polisler tarafından yakalandım ve hakkımda polis merkezinde yasal işlem yapıldı (Olgu 4-Şoför).

Ben yaşadığım ailevi sıkıntılardan dolayı geçmiş dönemlerde 6 ay kadar uyuşturucu Bonzai maddesi kullandım ve bu maddeleri hep tezgâh olarak öğrendiğim yerden alırdım. Olay günü uyuşturucu madde satın almak amacı ile uyuşturucu madde satıldığı yer olarak bildiğim ... isimli meydana sürücüsü olduğum 34 ...X plakalı ticari araç ile gittim. Burada bir şahıs beni karşıladı ve ne lazım abime diye seslendi. Ben de uyuşturucu madde almak istediğimi söyledim, kabul etti; ancak çevresinde 5-6 kişilik bir grup vardı, grubun içinde 2 tane de bayan vardı ancak ben yüksek derecede gözlük kullandığım için şahısları pek hatırlayamadım. Bu şahıs 10 TL para karşılığında bir miktar uyuşturucu Bonzai maddesi verdi ve bu alışverişten kısa süre sonra sivil polisler tarafından durduruldum... Bonzai maddesini buldular ve hakkımda yasal işlem yapılabilmesi için, X Polis Merkezine teslim ettiler (Olgu 5-Ticari Araç Sürücüsü). 2006 yılında askerden geldikten sonra aile içerisindeki huzursuzluklar ve sorunlardan dolayı uyuşturucu maddelerden esrar maddesi kullanmaya başladım ara ara içiyordum ve Esrar maddesi dışında herhangi bir uyuşturucu madde kullanmadım ve 2009 yılında bıraktım... ..iş yerinden çıkıp, taksiye binip eskiden uyuşturucu madde sattıklarını duyduğum yere gittim... ..orada bulunan arabaların arkasından ismini bilmediğim ve daha önce görmediğim bir tane şahıs gidip benim ile yakalanan uyuşturucu maddeyi getirdi. Daha sonra taksiye binip giderken polisler benim içerisinde bulunduğum plakasını hatırlamadığım taksiyi durdurup, benim üzerimi aradılar ve benim 30 TL ye aldığım uyuşturucu maddeyi buldular ve daha sonra işlem yapmak üzere beni karakola götürdüler (Olgu 6-Turizm Sektörü Çalışanı). Ben birtakım ailevi sıkıntılar yaşadım ve bir dönem sokakta kaldım. Bu dönemde uyuşturucu bonzai tabir edilen sentetik kannabinoid maddesi ile tanıştım; ancak bir haftanın sonunda ailemin yanına dönüp uyuşturucu maddeden uzaklaştım şu an uyuşturucu madde kullanmıyorum... Belirtilen gün X Caddesi ara sokakta daha önceden tanımadığım kimlik bilgilerini sonradan şube müdürlüğünde öğrendiğim şahıs bana ne istiyorsun dedi bende bir fişek istiyorum dedim. Şahsa 10 TL verdim ve karşılığında bir fişek uyuşturucu sentetik kannabinoid maddesi aldım ve şahsın yanından ayrıldım. Kısa süre sonra polislerce durduruldum üzerimde X isimli şahıstan aldığım 1 fişek hâlindeki uyuşturucu madde bulundu ardından X Polis Merkezi Amirliği'ne götürüldüm, hakkımda yasal işlem yapıldı (Olgu 7-Tekstil İşçisi).

Aile Bireyleri

Olgularda rastlanan uyuşturucu kullanıma yönlendiren faktörlerden biri de rol model olarak görülen aile bireylerinin davranışları ve yönlendirmeleridir.

Ben genellikle amcam ile birlikte uyuşturucu maddelerden esrar kullanırdım. Bahsi geçen gün, amcam X ile yine esrar maddesi kullanacaktık. Ben uyuşturucu madde satıcısı olarak tanıdığım X isimli şahsı daha önceden 4-5 defa daha aldığımız için tanıyorum... Esrar maddesi satın aldığım şahsı amcam X'in telefonundan aradım ve uyuşturucu madde alışverişi için anlaştım. ...Amcamla bahsi geçen yere gittik bahsedilen uyuşturucu maddeyi 50 TL karşılığında satın aldık. Ayrıldıktan kısa bir süre sonra polislerce yakalandık, hakkımızda yasal işlem yapıldı (Olgu 8-Pazarcı).

Merak

Merak olgusu da, uyuşturucu madde kullanma nedenleri arasında önde gelen bir başlıktır. Olgularda ifade edilenlere göre, farklı şeyler deneme isteği, kişinin boşluğa düşmesi gibi etkenler, uyuşturucu madde kullanımına merak yaratabilmektedir.

Ben ilk defa uyuşturucuyu o gün denemek amacıyla aldım. ... Uyuşturucu madde satışı yapıldığını bildiğim yere gittim 20 TL para verdim, yakalandığımda üzerimde ele geçirilen uyuşturucu Bonzai maddesini aldım ve oradan ayrıldıktan sonra polislerce yakalandım (Olgu 9-İşçi).

Ben daha önce uyuşturucu esrar maddesi kullandım. Fotoğrafçı olduğum için olay günü sokak fotoğrafları ve insan manzaraları çekmek maksadı ile .. X mevkiine gittim. ...adı geçen şahıslar yanıma geldiler ve bir şey lazım olup olmadığını sordular, bende ne gibi şeyler olduğunu merak ederek sordum, onlarda uyuşturucu madde olduğunu söylediler. Ben de daha önce uyuşturucu madde kullandığımdan dolayı duygusal manada nefsimi yenik düşerek bir adet almak istediğimi söyleyerek, 20 TL para verdim. ...Kısa bir süre sonra görevli memurlar gelerek beni yakaladılar ve kendi rızamla üzerimde bulunan uyuşturucu bonzai maddesini teslim ettim. Uyuşturucu madde kullandığımdan dolayı pişmanım (Olgu 10-Fotoğrafçı).

...değişik olarak Extacy maddesini denemek istedim ve telefon numarasını hatırlamadığım X ile Whatsapp üzerinden irtibata geçtim şahıslar ile uyuşturucu maddeyi satın almak için anlaştım. ... X isimli şahsa 40 TL verdim şahıs da bana bunun karşılığında 2 adet Extacy hap maddesini verdi alış veriş gerçekleşti

sonra ben araçtan indim, kısa bir süre sonra sivil polisler beni durdurdu (Olgu 11-Öğrenci).

Ben 4 yıldır yalnız yaşarım, oyunculuk yaparım... X Üniversitesi... Bölümü öğrencisiyim. Ben daha öncesinde bundan yaklaşık 2 ay kadar önce uyuşturucu kokain maddesini olay günü yakalandığımda ismini olay nedeni ile ilk defa öğrendiğim X isimli şahıstan satın alarak denemiştim. ...350 TL karşılığında 2 adet uyuşturucu kokain maddesini satın aldım... Ben uyuşturucu maddeyi sadece merak edip kullanmak istemiştim. Olay günü ise uyuşturucu maddeyi kullanmadan polisler beni yakaladılar (Olgu 12-Oyuncu).

Eğlence

Uyuşturucu madde kullanımının bir diğer çeşidi de eğlence amaçlı kullanımıdır. Bazı olgularda, uyuşturucunun eğlenmeye ve keyiflenmeye katkı sağlaması amacıyla kullanıldığı ifadelerde belirtilmiştir.

Ben yaklaşık 16 senedir X semtinde ikamet ederim. Ben tamamen zevk amaçlı ara sıra uyuşturucu esrar ve bonzai maddeleri kullanırım. ... Olay günü belirtilen adrese gittim X isimli şahısla buluştum... 50 TL para karşılığında 5 parça uyuşturucu Bonzai maddesi satın aldım, bu alışveriş sonrası sivil polisler yakalandım (Olgu 13-Pazarlamacı).

...sahilde gezerken X isimli şahsa rastladım ve kısa süreli bir muhabbetimiz olduktan sonra eskiden tanıştığımızdan dolayı telefonlarımızı aldık ve X isimli şahıs bana tam tarihini hatırlamadığım gün kendisinin uyuşturucu madde temin edebileceği şeklinde mesaj attı, ben de olay günü kendisini yeni evime misafiriğe çağırdım ve kendisinin de bana tekrar uyuşturucu madde getireyim mi ortam yapalım mı şeklinde sorularına ben de merak ettiğimden dolayı olumlu yanıt vererek getirmesini istedim...bizim ikametimize gelirken bina girişinde yakalandıklarını ve üzerlerinden uyuşturucu madde çıktığını biliyorum... (Olgu 14-Öğrenci).

Sosyal Çöküntü

Sosyal çöküntü ve psikolojik sorunlar, olgular arasında uyuşturucu kullanımına yönelimin kuvvetli nedenlerinden biri olarak sivrilmektedir. Sosyal hayatta yaşanan yıkım ve akabinde gelen mutsuzluk ve depresiflikten, uyuşturucu maddeler bir çıkış yolu olarak görülmektedir. Sevilen birinin vefatı, toplumla iletişim kurmakta zorluk çekme gibi durumlar, kişiyi uyuşturucu madde kullanımına yöneltmektedir.

Ben 13-14 yıldır esrar maddesi kullanmaktayım. Babamın vefatından sonra ruhsal sorunlarım nedeniyle son iki senedir yoğun olarak içiyorum. Tedavi gördüm ancak verilen ilaçların kötü etkileri nedeni ile bırakamadım. Kendi içimliğim için bu adreste hint keneviri yetiştirdiğim doğrudur... Bahse konu ikametimde bulunduğum esnada polisler geldiler arama kararını ibraz ettiler ve ikametimde arama yapacaklarım söylediler. ...polislerle birlikte üst kata çıktık orada da 2 odada ışık altında yetiştirmeye çalıştığım saksılara ekili haldeki henüz olgunlaşmamış olan hint keneviri bitkilerini gösterdim... Kendim içmek için böyle bir düzenek kurdum (Olgu 15-Şirket Yöneticisi).

Ben daha önce sorunlarım olduğu için uyuşturucu esrar maddesi kullanırdım ancak şu an kullanmıyorum, bana sorduğunuz isimleri geçen şahısları tanımam... ben sadece X isimli şahsı mahalleden tanırım. Olay günü ben ve arkadaşımın uyuşturucu madde satıldığını bildiğimiz yere gittik X isimli arkadaşım uyuşturucu maddeyi almak için bir araca bindi...Biraz hareket ettikten sonra arkadaşım araçtan indi. İçmek için aldığımız Bonzai'yi X arkadaşım araca geldiğinde istedim...arkadaşım uyuşturucu maddeyi bana verdi daha sonra polisler bizi durdurdu ve yakaladılar, ben avucumun içindeki Bonzai'yi polislere verdim... (Olgu 16-İşsiz).

Ben 21 yaşından beri psikolojik tedavi görmekteyim ve son zamanlarda insanlarla ilişik kurmakta zorlanmam üzerine boşluğa düştüm ve uyuşturucu madde kullanmak istedim. ...Şahısla X caddesi üzerinde buluştuk kendisinden 2 fişek hâlinde sentetik kannabinoid maddesi aldım karşılığında şahsa 20 TL para verdim şahsın yanından ayrıldım. Uyuşturucu madde kullandığım için pişmanım. Uyuşturucu bağımlısı değilim, ayrıca psikolojik tedavi de görüyorum... (Olgu 17-Öğretmen).

Ben normalde uyuşturucu madde bağımlısı değilim. Ancak olay günü moralim bozuk olduğu için uyuşturucu kullanmayı istedim. Şimdiye kadar en fazla 2 defa ot esrar maddesi kullanmışımdır. ... Olay günü yanımda bulunan arkadaşım ile birlikte X yer civarına gittik. Burada X isimli şahsı bizi çevirdi ve uyuşturucu madde satabileceğini ima ederek "istediğiniz bir şey var mı?" diye sordu. Ben de "kafamı dağıtabileceğim bir şey ver" dedim. ...bana cebinden çıkardığı maddeyi verdi. Ben de kendisine karşılığında 10 TL para verdim (Olgu 18-Mobilyacı).

Ben sözleşmeli olarak öğretmenlik yapmaktayım, manevi olarak boşluk yaşadığım bir dönemde, uyuşturucu madde kullanmak istedim, tarafıma okunan görüşmeler X isimli şahısla uyuşturucu madde alışverişi ile alakalıdır. Bu şahıstan 3 defa Kokain maddesi almıştım, her defasında 100 TL para vermiştim, daha sonra bu maddeyi kullanmayı bıraktım, sonrasında uyuşturucu kullandığım için pişman oldum... (Olgu 19-Öğretmen).

Arkadaş Ortamı

Arkadaş ortamı, olgularda uyuşturucu kullanımına yönelten nedenlerden biri olarak ifade edilmiştir. Bireylerde arkadaş ortamına entegre olma isteği, uyuşturucuya yönlendiren arkadaşta güven duyma ya da onu reddedememe durumu, arkadaş ortamını belirleyici hale getirmektedir.

X Üniversitesi'nde öğrenim görmekteyim.... Belirtilen gün arkadaşlarımın doğum günüydü kalabalık bir ortamdı. Arkadaşlarımdan biri uyuşturucu madde satıcısı şahıslardan birini aradı. Yanımdaki arkadaşım üzerimde mont yok gelen şahısların aracına sen bin dedi. X Caddesi keşişimin de bekleyen araca bindim. Aracın ön sağ koltuğunda bulunan X isimli şahsa 200 TL para verdim bir içimlik kokain maddesini alıp cadde üzerinde... Caddesi üzerinde araçtan indim. Yaya olarak yürürken polislerce durduruldum. X polis merkezinde yasal işlem yapıldı... (Olgu 20-Öğrenci). X isimli şahsı yaklaşık 6 aydan beri tanırım. Kendisiyle uyuşturucu madde kullandığımız ortamlarda tanıştık. X isimli şahıs uyuşturucu madde kullanır hatta birlikte de kullandık ancak uyuşturucu madde sattığını görmedim... Yakalandığım gün X isimli şahıs da o mahallede ve binaya yakın yerde oturduğu için o da binanın civarındaydı. Orada X isimli arkadaşımı gördüm. Kendisi uyuşturucu madde bağımlısı olduğu için madde satın almaya parası yetmediğini söyleyerek benden borç para istedi. Ben de fazla param olmadığını söyledim. O sırada X isimli arkadaşımınla birlikte inşaat olan binanın içine girdik. Burada X isimli uyuşturucu satıcısı şahsa 10 TL para verdim. ...karşılığında bir içimlik Bonzai madde satın almak istediğimi söyledim. Kendisi de bana yakalandığımda üzerimden çıkan maddeyi verdi, Kısa süre sonra polisler beni durdurdu ve arkadaşım X'in yönlendirmesiyle 10 TL karşılığında satın aldığım maddeyi buldular ve polis merkezine götürdüler... (Olgu 21-Tekstil Sektörü Çalışanı).

Hastalık Bahanesi

Bireylerin hastalıklarını bahane ederek, acılarını dindirmek için yahut rahatlamak için uyuşturucu madde kullandıklarını belirtmesi de olgularda yer bulan yönelim nedenlerinden biri olarak göze çarpmaktadır.

...turizmciyim yapıyorum. Halı sektöründe işyerim mevcuttur. Yaklaşık olarak 4-5 yıldır uyuşturucu ot esrar kullanmaktayım. Benim şeker hastalığım vardır. Esrarı da

şekerimi düşürmek için kullandım. Ancak bağımlı değilim... Uyuşturucu madde sattığını bildiğim şahsı aradım... dediği yere gittim.20 TL parayı şahsa verdim. Bana ot esrar maddesi verdi. Ben de esrarı aldım ve yürümeye başladım. Biraz ilerledikten sonra polisler beni durdurdu. Karakola götürdüler ve hakkımda yasal işlem yapıldı (Olgu 22-Turizm Sektörü Çalışanı).

Tekstil işinde çalışarak geçimimi sağladım. Evli ve iki çocuk babasıyım. Kemik kanseri hastasıyım ağrılarımı dindirebilmek için yaklaşık 15 yıldır uyuşturucu esrar maddesi ve son 8 yıldır da sentetik kannabinoid (bonzai) maddesi kullanmaktayım bu güne kadar birçok kez uyuşturucu madde kullanmak suçundan yakalandım hakkımda polis merkezlerinde yasal işlemler yapıldı.... Belirtilen gün daha önce bildiğim şahıstan 3 fişek halinde sentetik kannabinoid maddesini aldım ve yürürken polisçe durduruldum.....maddeyi polise teslim ettim hakkımda Polis Merkezinde yasal işlem yapıldı (Olgu 23-Tekstil Sektörü Çalışanı).

Sosyal Medya & İnternet Üzerinden Uyuşturucu Alışverişi

Gelişen teknolojiyle birlikte yeni bir düzlemde oluşan iletişim ve ulaşım ağı, faydaları beraberinde uyuşturucu madde gibi zararlı ürünlere de erişimi kolaylaştırmaktadır. Sosyal medya ve internet üzerinden uyuşturucu alışverişi de, uyuşturucu maddenin teminini kolaylaştıran ve dolayısıyla kullanımı ve bağımlılığı arttıran nedenlerden birisi olarak göze çarpmaktadır. Bu durum, kendine olgular içerisinde de yer bulmaktadır.

İkametimde ele geçirilen maddeler bana aittir. Uyuşturucu madde serasını yaklaşık 6 hafta kadar önce kurmaya karar verdim. Uzun süredir kenevir bitkisi yetiştirmeyi düşündüğüm için İnternette araştırma yapıyordum. X... ya da uzantısı tr olan siteden kargo aracılığıyla malzemeleri sipariş ettim. Hint Keneviri tohumlarını X... adlı siteden sipariş verdim. Yaklaşık 10 gün sonra tohumlar elime ulaştı. Tohumların tanesine 10-11 dolar ödedim. Tüm malzemeler geldikten sonra internet üzerinden araştırmalarıma devam ederek eve kurulumunu gerçekleştirdim. 6 hafta bekledikten sonra 9 adet Hint Keneviri yetiştirdim. Hint keneviri maddesinin bağımlı olduğum için torbacılardan yüksek paraya aldığımdan ve uyuşturucu maddenin kalitesiz olmasından dolayı internet üzerinden alarak kendi üretme işine girdim (Olgu 24-İşsiz).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Türkiye'deki uyuşturucu madde suçlarına bakıldığında; genel itibariyle Türk Ceza Kanunu'nun md.188 ve md.191 içeriğinde belirtilen bulundurma, kullanma ve ticretini yapma kapasamında adli işlemler yapıldığı görülmektedir. İstanbul ili istatistiki verilerine göre uyuşturucu suçları ile ilgili yakalamaların arttığı gözlenmektedir. Kanunlarda bulundurulması, kullanılması ve ticareti yasak olan bu maddeler, kullanıcıda geçici bir iyi oluş hâli sağlamakta, sonrasında ise yoksunluk sendromları ile tahammül edilemeyecek acılar yaşatmaktadır (Çalışkan, 2018, p. 15). Madde alındığında ortaya çıkan fizyolojik ve psikolojik zararlar ile birlikte kullanıcı, bağımlıya dönmekte ve madde almadan hayatını sürdüremez hale gelmektedir.

Yirmi dört ayrı olgu üzerinden yapılan araştırma sonucu, uyuşturucu madde kullanımına yönelim nedenleri, sekiz ana başlık altında toplanmaktadır. Bu başlıklar ailevi nedenler, aile bireylerine (rol modellere) öykünme, arkadaş ortamı, sosyal çöküntü, eğlence amaçlı, merak, hastalık bahanesi ve sosyal medya/internet üzerinden kolay erişim olarak tanımlanmıştır. Bu nedenler arasında en çok öne çıkanlar, ailevi nedenlerdir. Yirmi dört olgunun yedisinde, ailevi nedenler sebep gösterilmiş olup; yaklaşık %30 ile olgular arasında başı çekmiştir. Sosyal çöküntü beş ve merak dört olgu ile ailevi nedenlerden sonra öne çıkan diğer sebepler olmuştur. Hastalık bahanesi, arkadaş ortamı ve eğlence ikişer olguda sebep gösterilmişken, aile bireylerine öykünme ve sosyal medya/internet üzerinden uyuşturucuya kolay erişim de birer defa olgularda uyuşturucu madde kullanımına yönelim nedeni olarak ifade edilmiştir.

Örnekleme oluşturan yirmi dört olguda, en çok öne çıkan uyuşturucu maddeler bonzai ve esrar olmuştur. Yirmi dört olgunun, on tanesinde bireyler bonzai maddesi satın almış ya da kullanmıştır. Bu sayı yaklaşık %42'lik bir orana tekabül etmektedir. Bonzai maddesinin ardından esrar, yaklaşık %30 oranla ikinci en çok edinilmiş madde olup, yedi olgunun ilgili uyuşturucu maddesi olmuştur. Toplamda %72'ye tekabül eden bonzai ve esrar kullanımının en büyük nedeni, ekonomik olarak diğer uyuşturucu maddelerden çok daha az maliyetli olmasıdır. Olgular incelendiğinde, esrar ve bonzai maddelerinin birim fiyatı 10 TL ile 50 TL arasında değişim göstermektedir. Ayrıca bonzai maddesi, tercih edilme açısından sekiz ana başlığın neredeyse hepsinde ilk sırada yer almaktadır. Bu durum da bonzai maddesinin ucuzluğu ve erişilebilirliği hakkında önemli bilgiler vermektedir.

Ailevi nedenlerin neden olarak gösterildiği olgularda da ilk sıralarda gelen uyuşturucu maddeler bonzai ve esrardır. Bu maddelerin ekonomik olarak az maliyetli olması, ailevi nedenlerle madde kullanımına yönelen bireylerin, sosyo-ekonomik durumuna yönelik çıkarım yapmaya da fırsat sunmaktadır.

Bonzai ve esrardan sonra olgularda en çok öne çıkan uyuşturucu madde kokain olmuştur, olguların üçünde ismi geçen madde, olgular arasında %13'lük bir yer kaplamaktadır. Ayrıca, olgularda ismi geçen uyuşturucu maddeler arasında en maliyetlisi kokaindir. İfadeler incelendiğinde, kokain maddesi fiyatının, miktarına göre 100 TL ve 350 TL arasında değiştiği görülmektedir. Buna ek olarak, olgularda kokain kullanıcılarının üniversite düzeyinde eğitim görmüş ya da görmeye devam eden kişiler olduğu gözlenmektedir.

Kokainin ardından olgularda adı geçen uyuşturucu maddelerden biri ise extacy adıyla bilinen uyuşturucu haptır. Bir olguda hap olarak belirtilen madde de aynı türden uyuşturucu madde kapsamında değerlendirildiğinde, yirmi dört olgunun ikisinde kullanıldığı ifade edilen extacy maddesi, olgular arasında yaklaşık %8,5'lik bir kullanım oranına sahiptir. İfadelerden yapılan çıkarımlara göre, hapın birim fiyatı ortalama 20 TL'ye tekabül etmektedir.

Olgularda ismi geçen bir diğer uyuşturucu madde de eroin olup; yalnızca tek bir olguda, kullanılan madde olarak belirtilmiştir. Olgulardan bir diğerinde de kullanılan uyuşturucu maddenin ismi zikredilmemiştir. Olguların yirmi ikisinde uyuşturucu alışverişi sokaklarda gerçekleşmektedir ve bu alışverişler, emniyet güçlerinin takipçiliğine dair önemli bir veriyi göstermektedir. Sokaklarda gerçekleşen yirmi iki alışverişin, on yedisinde polisler başarılı takip örnekleri göstererek alıcıları gözaltına almıştır. Bir başka deyişle, emniyet güçleri yaklaşık %77'lik bir takip başarısına ulaşmıştır.

Çalışmada uyuşturucu maddeden korunma ve bağımlılık oluşma nedenleri daha çok çocuk-ergen-genç motifleri üzerinden detaylı olarak ele alınmıştır. Bunun temel sebebi uyuşturucu madde bulundurma, kullanma ve ticaretini yapma suçlarında aktif rol oynamaları ve çeşitli sebeplerle istismara açık olmalarıdır. Madde bağımlılığının en önemli sebeplerinden biri merak duygusu ile baş edememektir. (Ögel, 2001, p. 13). Merak ile ilk deneme arasında korelatif bir ilişki bulunmaktadır. Merak ve korku paradoksunda merak üstün geldiğinde bağımlı olma riski artmaktadır.

Ayrıca bireylerin kişilik özellikleri, düşük engelleme eşiği ve psikolojik yapıları da uyuşturucu maddeye yönelmeyi sağlayabilmektedir. Metabolizmayı etkileyen genetik faktörler ve kullanılan ilaçların etkileri bağımlılık riskini arttırmaktadır (Cami & Farré, 2003, p. 976). Madde kullanımı ile yüksek kaygı düzeyi ve ansiyete bozukluğu birlikte görülebilmektedir. Yüksek kaygı düzeyi ve ansiyete bozuklukları madde kullanımına başlama riskini arttırmaktadır (Turhan, İnandı, Özer, & Akoğlu, 2011, p. 41). Aşırı tepkisel veya kırılgan yapıya sahip bireyler, bazen sorunlar, bazen de hastalık bahanesi ile rahatlayacaklarını düşünerek, madde kullanmakta ve bağımlı olabilmektedirler.

Madde kullanımı ve bağımlılığı ile aile yapısıyla da yakından ilişkilidir. Aile içi çatışmalar, sorunlar, aile bağlarının zayıflığı ve aile içinde sosyal desteğin yetersizliği madde kullanımı için önemli risk faktörleridir. Ebeveynlerin tutarsız davranış ve tutumları; aşırı sertlik veya aşırı tolerans, saygınlığın sağlanamaması özellikle ergenin yada gencin kimlerle ve nerede olduğunun bilinmemesi uyuşturucu maddelere yaklaşımcı etmenler arasında yer almaktadır (Alikaşifoğlu, 2005, p. 79). Uyuşturucu maddeye ulaşmada bireylerin sosyal çevresi etkin rol oynamaktadır. Madde sosyal çevrede reddedilmek yerine kabul görüyor ve kolayca elde edilebiliyorsa, birey içinde bulunduğu gruptan dışlanmamak için maddeye yönelebilmektedir. Bunun yanında çoklu sanal ortamlarda ve sosyal medyada uyuşturucu madde içerikli video, resim, oyun, dizi, film vb. gibi meteryallerin denetimsiz bir şekilde yer alması toplumda endişe ile izlenmektedir. Birleşmiş Milletler'in 2018 Dünya Uyuşturucu Raporu'na göre dünya üzerinde 31 milyon uyuşturucu bağımlısı bulunmaktadır. İnternetin uyuşturucu maddeler üzerindeki etkisine de değinilen raporda "darknet" kavramı öne çıkmıştır. Karanlık internet olarak da bilinen darknet, sadece kendi kullanıcılarına izin vermektedir. BM'nin raporuna göre 2016'da darknet üzerinden gerçekleşen uyuşturucu ticaretinde yıllık 170-300 milyon dolar arası satış gerçekleşmiştir ("BM Dünya Uyuşturucu...", 2018).

Çalışmada bağımlılık oluşma nedenleri, toplumda ve bireyde meydana getirdiği telafisi güç sorunlar, uyuşturucu madde suçlarının ve yakalamalarının oransal yükselişi üzerinde detaylı olarak durulmuştur. Ancak uyuşturucu madde içerikli olguların, rasyonel proaktif metotlar ile koordine edilmesi önem arz etmektedir. Özellikle çocukların ve gençlerin uyuşturucu tuzağına düşmemeleri için, yaşam pratiklerinde iletişim modellerine ihtiyaç duyulmaktadır. İletişim karşılıklı duyguların, düşüncelerin, kaygıların ve sevinçlerin ifade edilmesiyle, bir anlayış geliştirmeye olanak veren vazgeçilmez gereksinimlerden biridir. Ebeveynlerin olumsuz duygularla hareket etmeleri, ergenlerin veya gençlerin öz kontrol becerilerini geliştirmelerine engel olmakta, ilişkilerin gereksiz

biçimde gerilmesine sebebiyet vermekte ya da ergen veya gencin öfkesini bastırmasına neden olmaktadır. Bastırılmış öfke de endişe, tutarsızlık ve mutsuzluğa yol açmaktadır. Destekleyici ebeveyn tepkisi ise ergen ya da gencin olumsuz duygularını azaltmakta, yaşam sorunlarıyla baş etme becerisini arttırmakta ve iletişimini geliştirmektedir (Özmen, 2004, p. 34). Aile kültürü içerisinde inançlar, değerler, tutumlar oluşmakta ve okul hayatı ile birlikte gelişmektedir. Bununla birlikte günümüzde sanal ortamlar çocuk ve gençlerimizi yalnızlaştırdığından aile içi iletişimin önündeki engellerden biridir. Gerçek ve sanal ortamda çocukların ve gençlerin uyuşturucu maddeden uzak kalmaları için aile gözetimine, sevgisine ve uygulanabilir disiplin anlayışına ihtiyaçları bulunmaktadır.

Zaman içerisinde ergenler ve gençler, yalnız başlarına hareket kabiliyeti kazanmak, risk değerlendirmesi yapmak, kendilerini geliştirmek, sorunlara çözüm üretmek gibi birçok toplumsal iletişim süreçleriyle karşılaşmaktadırlar. Arkadaş seçimi, toplumsal iletişim süreçlerinin merkezinde yer almaktadır. Çünkü uyuşturucu madde ve türevlerine yakınlaştıran da uzaklaştıran da genellikle yakın arkadaş grubudur. Kimlik, kişilik ve değerlerin oluşumunda, şekillenmesinde yakın arkadaşların etkisi büyüktür (Vatandaş, Can, Mahitapoğlu, Yaman, & Kırbasoğlu, 2015 p. 118) . Uyuşturucu ile mücadelenin etkili yolu, madde ile karşılaşılacak ortam ve sosyal grupları seçmektir. Fakat dikkat gösterilerek toplumsal iletişim kurulan gruplarda dahi merak duygusunun tetiklediği uyuşturucuyu özendirici tutumlara rastlanabilmektedir. Toplumsal iletişim sürecinde sosyal çevrenin ve grup arkadaşlarının bulunduğu ortamlarda, uyuşturucu madde tekliflerine verilmesi gereken en doğru tepki, güçlü bir şekilde "hayır" kelimesi ile karşılık vermek ve ortamı terk etmektir.

Çocuklar, ergenler ve gençler ebeveynlerinin olumlu, olumsuz tutum ve davranışlarını izlemekte ve benzer tepkiler geliştirmektedirler. Özellikle ebeveynlerde alkol ve madde kullanım eğilimleri, çocuklarında eş-tutumlar geliştirmesine sebep olmakta, bağımlılık riski oransal olarak artmaktadır (Hawkins, Catalano, & Miller, 1992, p. 82). Rol model iletişiminde, aşırı müdahaleci otoriter yaklaşımlar hissedilir sakıncalar oluştururken, çocukların uygun olmayan tutum ve davranışları karşısında, ebeveynlerin kayıtsız kalması da ciddi sorunların ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir. Ebeveynin yetiştirme biçimi ile gencin evden kaçma davranışı arasında korelatif bir ilişki bulunmaktadır. Ebeveynlerin davranış biçimlerinden etkilenen çocuk aile içi iletişimden uzak kalmakta hayata dair düşünceleri katılaşmaktadır (Ulusoy, Demir, & Baran, 2005 p. 383). Evden kaçma davranışı gösteren çocuk eğlence arayışıyla uyuşturucu madde ile karşılaşmaktadır.

Rol model iletişiminin önemli parametrelerinden biri de birçok platformda tartışma konusu hâline gelen mükemmeliyetçiliktir. Ebeveynler hayattaki başarısızlıklarına değinmeden, başarılarını örnekleyerek çocuklarının mükemmel olmalarını istemektedirler. Mükemmeliyetçi ebeveynlerin çocukların gerçekleştirdiği tüm faaliyetlerde beklentilerini yüksek tutmaları, çocukların hata yapma korkusunu da yükseltmektedir (Oğuz & Öğretir, 2018, p. 538).

Çalışmada aşırı müdahaciliği çağrıştıran mükemmeliyetçilikle birlikte, kayıtsızlık gösterme rol model tutumları da irdelenmiştir. Üzerinde durulan tutumlar, ebeveynlerin sağlıklı iletişim veya iletişim eksikliğini ortaya koyan rol model davranışlarıdır. Bu davranışlar aile ve toplum yaşamında huzusuzluk oluşturmakta, çocukları ve gençleri depresyona sürükleyebilmektedir. Depresyon içerisindeki çocuklar ve gençler, sağlıklı karar vermekte güçlük çekmekte, uyuşturucu tuzaklarına düşme olasılıkları artmaktadır. Uyuşturucu madde kullanımı tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de büyük bir sorun olup; devletin ve sivil toplum kuruluşlarının en çetin mücadele verdiği alanların başında gelmektedir. Uyuşturucu madde kullanımı ile mücadelede katkı sağlayacak en elzem bilgilerden biri ise, bireyleri uyuşturucu kullanımına yönelten olguların neler olduğudur. Bu nedenledir ki, uyuşturucu bağımlılarının birinci ağızdan bu olguları ifade etmesi büyük önem arz etmektedir ve bu ifadelerden çıkarılacak sonuçların, yukarıda da bahsedildiği üzere uyuşturucu ile mücadeleye büyük katkı sağlayacağı aşikârdır.

KAYNAKLAR

- Alikaşifoğlu, M. (2005). Madde kullanımı risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Adolesan Sağlığı Sempozyum Dizisi*, 43, 73–83.
- Altun, İ. (2014). *Benim çocuğum kullanmaz demeyin bonzai*. Ankara, Turkey: Bilge Yayınevi.
- Baran, A. G. (2014). Türkiye’de aile içi iletişim ve ilişkiler üzerine bir model denemesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, 1, 31–42.
- Batem. (2018). *Madde kullanımında bireysel etkenler*. <http://www.batem.info.tr/madde-bagimlilik-tedavisi/madde-kullanimina-yol-acan-etkenler/madde-kullaniminda-bireysel-etkenler/>
- Boyd, D. (2007). Why youth (heart) social network sites: The role of networked publics in teenage social life. In D. Buckingham (Ed.), *MacArthur foundation series on digital learning—Youth, identity, and digital media volume* (pp. 119–142). Cambridge, MA: MIT Press.
- Bozkurt, O. (2015). *Madde bağımlısı bireylerin bağımlılık süreçlerinde ailenin etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Turkey.

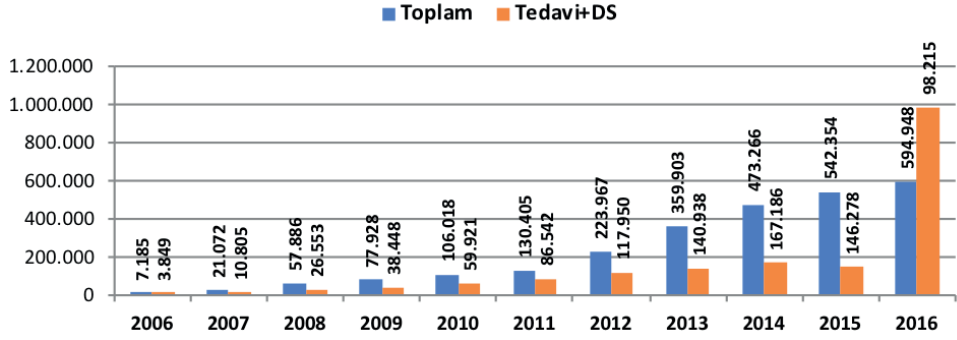
- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara, Turkey: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Cami, J., & Farré, M. (2003). Drug addiction. *New England Journal of Medicine*, 349(10), 975–986.
- Ceran, D. (2015). Çocuklara rol model olması bakımından milli mücadele kahramanları ve edebî eserlere yansması: Kurtuluşun kahramanları kitap dizisi örneği. *Tarih Okulu Dergisi*, 24, 135–157.
- Çalışkan, M. (2018). *Madde bağımlılığının biyo-psiko-sosyal ve hukuksal analizi*. İstanbul, Turkey: Beta Yayınevi.
- Dilbaz, N. (2013). *Madde kullanım riski ve madde bağımlılığından korunma. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, aile eğitim programı*. Ankara, Turkey: Hangar Marka İletişimi ve Reklam Hizmetleri.
- Dönmezer, S. (1987). Hukuk ve uyuşturucu, alışkanlık yapıcı maddeler. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 43, 457–474.
- Erbay, E., Oğuz, N., Yıldırım, B., & Fırat, E. (2016). Alkol ve madde bağımlılığı olan bireylerin başa çıkma tutumları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3, 597–609.
- Ergenç, G., & Yıldırım, E. (2007). *Madde kullanımı önleme kılavuzu*. İstanbul, Turkey: T.C. İstanbul Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğü.
- Ersöğütçü, F. (2015). *Madde bağımlılığı tanısı almış bireylerde sosyal işlevsellik ve benlik saygısı*. (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, Turkey.
- Graham-Clay, S. (2005). Communicating with parents: Strategies for teachers. *School Community Journal*, 15(1), 117–130.
- Hawkins, J. D., Catalano, R. F., & Miller, J. Y. (1992). Risk and protective factors for alcohol and other drug problems in adolescence and early adulthood: Implications for substance abuse prevention. *Psychological bulletin*, 112(1), 64–105.
- İstanbul Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü. (2018). *Anne ve babalar için*. Retrieved from <http://www.istanbul.pol.tr/narkotik/Sayfalar/annevebabalaricin.aspx>
- Karataoğlu, S. (2012). Sosyal politika boyutuyla madde bağımlılığı. *Türk İdare Dergisi*, 476, 321–352.
- Kaya, M. (1997). Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9, 193–204.
- Kişiliğin en büyük mimarları anne ve baba. (2018, 7 October). *Milliyet pembe kenar*. Retrieved from <http://www.milliyet.com.tr/kisiligin-en-buyuk-mimarlari-anne-ve-baba-pembekar-detay-cocuk-1271751/>
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. (2007). *Kaçakçılık ve organize suçlarla mücadele kitapçığı*. Ankara, Turkey: Author.
- Küçük, M. (2014). İletişim kavramı ve iletişim süreci. In N. Orhan & U. Eriş (Eds.), *İletişim Bilgisi* (pp.1-19). Eskişehir, Turkey: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Lara Psikiyatri Psikoterapi & Danışmanlık. (2018). *Bağımlılık nedir?* Retrieved from <http://www.larapsikiyatri.com/bagimlilik-sorunlari/bagimlilik-nedir>
- Madde bağımlılığının nedenleri nelerdir? (2016, 21 January). *Sabah*. Retrieved from <https://www.sabah.com.tr/saglik/2016/01/21/madde-bagimliliginin-nedenleri-nelerdir>
- McQuail, D. (1994). *Kitle iletişim kuramı* (A.H. Yüksel, Trans.). Eskişehir, Turkey: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Nisbett, E. R. (2016). *Etkili düşünme araçları* (L. Göktem, Trans.). İstanbul, Turkey: Optimist Yayın Grubu.
- Oğuz, F., & Öğretir, Ö. A. D. (2018). An analysis of the relationship between perceived parental attitude and substance abuse in adolescents. *The Journal The Journal of International Social Research*, 11(58), 535–543.
- Ögel, K., Taner S., & Yılmaz Çetin, C. (2003). *Ergenlerde madde bozukluklarına yaklaşım kılavuzu*. İstanbul, Turkey: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Ögel, K. (2001). *Bağımlılığı önleme anne-babalar öğretmenler için kılavuz*. İstanbul, Turkey: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Ögel, K. (2001). *İnsan yaşam ve bağımlılık*. İstanbul, Turkey: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Ögel, K. (2003). *Türkiye’de madde bağımlılığı*. İstanbul, Turkey: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Ögel, K. (2018). *Madde kullanımı ve bağımlılığın nedenleri*. Retrieved from <http://www.ogelk.net/Dosyadepo/etyoloji.pdf>
- Ögel, K. (2018). *Aile*. Retrieved from <http://www.ogelk.net/Dosyadepo/aile.pdf>
- Özdemir, N. (2009). *Türk ceza kanununda uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, Turkey.
- Özmen, S. K. (2004). Aile içinde öfke ve saldırganlığın yansımaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 27–39.
- Rosenberg, C. M. (1971). The young addict and his family. *The British Journal of Psychiatry*, 118(545), 469–470.
- Salmaner, H. (2003). *Suç yeri incelemesi*. Şanlıurfa, Turkey: Elif Matbaacılık.
- Solmaz, A., & Okumuş, M. (2015). Yeni bir uyuşturucu madde olan bonzai haberlerinin internetten sunumu: www.milliyet.com.tr Örneği. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 8(4), 341–356.
- Şanlı, D., & Öztürk, C. (2014). Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ve tutumlar üzerine kültürün etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8, 240–246.
- Tamar, D., Ögel K., & Duran, Ç. (1997). Uyuşturucu madde kullanımının aile üstüne etkisi. Ankara, Turkey: Takav Matbaası.
- Taylan, H. H., & Genç, Y. (2017). Liselerde sigara, alkol ve uyuşturucu/uçucu/uyarıcı madde kullanım eğilimleri: Kocaeli örneği. *Asos Journal Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 47, 180–199.
- Thanki, D., & Frederick, B. J. (2016). Social media and drug markets. *Internet and Drug Markets*, 115–123.
- Turhan, E., İnandı, T., Özer, C., & Akoğlu, S. (2011). Üniversite öğrencilerinde madde kullanımı, şiddet ve bazı psikolojik özellikler. *Turkish Journal of Public Health*, 9, 33–44.
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (2018). *Türkiye’nin uyuşturucu ile mücadelesi*. Retrieved from http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-uyusturucu-ile-mucadelesi.tr.mfa
- Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. (2017). *2014-2017 uyuşturucu ile mücadele faaliyet raporu*. Ankara, Turkey: Author.
- Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı. (2016). *Öncelikle kendin için maddeden uzak dur*. Retrieved from http://tbm.org.tr/media/1157/04_lise_madde.pdf
- Ulusoy, M. D., Demir, N. Ö., & Baran, A. G. (2005). Ebeveynin çocuk yetiştirme biçimi ve ergen problemleri: Ankara ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 367–386.

- Vatandaş, C., Can, B., Mahitapoğlu, H., Yaman, V., & Kırbaşoğlu, Z. (2015). Türkiye'de Gençlik ve Uyuşturucu Madde Sorunu. *Sosyal Ekonomik ve Kültürel Araştırmalar Merkezi*. İstanbul: Sekam Yayınları.
- Yeşilay. (2018a). *Uyuşturucu maddelerden korunmak için*. Retrieved from <http://www.yesilay.org.tr/documents/file/yesilay/kitap/tbm/madde-bagimlilik.pdf>
- Yeşilay. (2018b). *BM dünya uyuşturucu raporu açıklandı*. Retrieved from <https://www.yesilay.org.tr/tr/haberler/detay/bm-dunya-uyusturucu-raporu-aciklandi>
- Yaman, Ö. M. (2014). Uyuşturucu madde bağımlısı gençlerin aile içi ilişkilere yönelik görüşleri: Esenler-Bağcılar örneği. *Addicta, The Turkish Journal on Addictions*, 1(1), 99-132.
- Yıldırım, İ. (1997). Sigara, alkol ve uyuşturucu kullanan üniversite öğrencilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 147-155.
- Yıldırım, Y. M. (2015). Madde bağımlılığı. (Yüksek Lisans Tezi). Tıp Fakültesi Ege Üniversitesi, İzmir, Turkey.

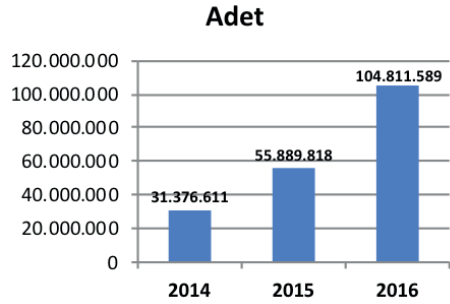
TABLolar VE ŞEKİLLER

Şekil 1: Tedavi ve Denetimli Serbestlik Kararları ile Toplam Karar Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

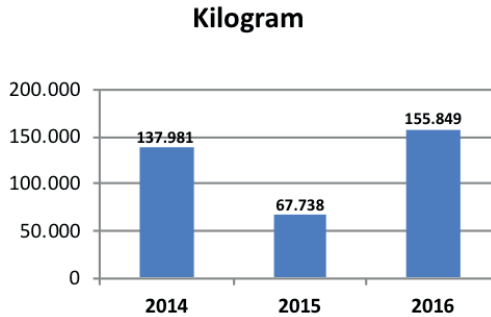

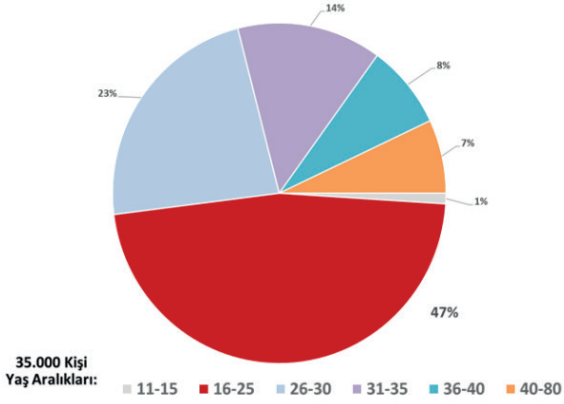
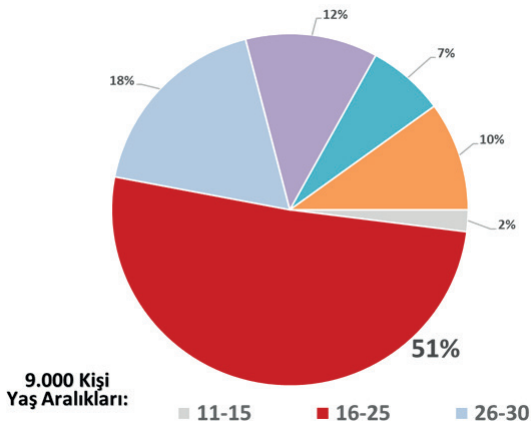
*Toplam Karar Sayıları, Tedavi ve Denetimli Serbestlik Kararlarını da içermektedir.

Şekil 2: 2014-2016 Yıllarında Ülke Geneli Yakalama Miktarlarının Adet Cinsinden Dağılımı

Şekil 3: 2014-2016 Yıllarında Ülke Geneli Yakalama Miktarlarının Kilogram Cinsinden Dağılımı

Şekil 4: 2017 Yılı Bulundurma ve Kullanma Oranı**Şekil 5: 2017 Yılı Ticaret ve Satıcılık Oranı**

Kaynak: İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü

Şekil 6: Uyuşturucu Kullanımında Kategorilere Göre Gerekçelendirmeler

Olgu/ Kategori	Ailevi Nedenler	Aile Bireyleri	Arkadaş Ortamı	Sosyal Çöküntü	Merak	Eğlence	Hastalık Bahanesi	Sosyal Me. ve İnternet Üzerinden Uyuşturucu Alışverişi
Olgu 1	✓							
Olgu 2	✓							
Olgu 3	✓							
Olgu 4	✓							
Olgu 5	✓							
Olgu 6	✓							
Olgu 7	✓							
Olgu 8		✓						
Olgu 9					✓			✓
Olgu 10					✓			
Olgu 11					✓			
Olgu 12					✓			
Olgu 13						✓		
Olgu 14						✓		
Olgu 15				✓				
Olgu 16				✓				
Olgu 17				✓				
Olgu 18				✓				
Olgu 19				✓				
Olgu 20			✓					
Olgu 21			✓					
Olgu 22							✓	
Olgu 23							✓	
Olgu 24								✓